

Colofon

In opdracht van

Ministerie van Defensie

DPC2141

Draagvlakmonitor Defensie – Rapportage eerste halfjaar 2023, Q1 en Q2

Ministerie van Defensie

B.A. Koekenberg, C.P. Daalhuizen-van Kesteren

CHOICE Insights + Strategy

Martin Siebelhoff, Tamar Koopman

*Dit rapport is opgesteld door CHOICE Insights + Strategy. Wij verzoeken de opdrachtgever bij publicatie CHOICE Insights + Strategy als bron te vermelden.

Inhoudsopgave

01. <u>Opzet & uitvoering</u>	4
02. <u>Leeswijzer Draagvlakmodel</u>	8
03. <u>Resultaten</u>	12
3.1 <u>Draagvlakmodel</u>	13
3.2 <u>Communicatie</u>	30
3.3 <u>Steun</u>	37
3.4 <u>Werkgeverschap</u>	48
3.5 <u>Missies</u>	55
04. <u>Bijlagen</u>	64

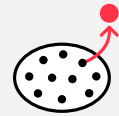
01 Opzet & uitvoering

Opzet & uitvoering

Centrale vraag, doelstellingen en uitvoering

Centrale vraag

In welke mate dragen publieke percepties en waardering voor (de uitvoer van) diverse taken en activiteiten bij aan het algehele draagvlak voor Defensie onder burgers?

Populatie & steekproef

- ☐ Brede representatieve steekproef van Nederlands publiek, 16-75 jaar
- ☐ Q1 2023: n=901
- ☐ Q2 2023: n=893

Weging

Resultaten zijn gewogen naar kenmerken leeftijd, geslacht, opleiding en regio (Nielsen). Met een betrouwbaarheidstoets van 95% bedraagt de foutenmarge 2,2% in Q1 en Q2.

Doelstellingen

- ☐ Structureel inzicht in algehele draagvlak en pijlers uit model;
- ☐ Structureel inzicht in diverse taken, activiteiten, communicatie en informatievoorziening;
- ☐ Structureel inzicht in trends en verschuivingen ten opzichte van eerdere metingen.

Datacollectieperiode

Q1: 2 februari t/m 31 maart 2023
Q2: 19 mei t/m 30 juni 2023

Dataverzameling middels online vragenlijst (CAWI).

Leeswijzer

Resultaten die significant hoger zijn dan het voorgaande semester worden weergegeven in **groen**, resultaten die significant lager zijn worden weergegeven in het **rood**.

Achtergrond en opzet (1)

Sinds 2022 voert CHOICE Insights + Strategy in samenwerking met de Directie Communicatie (DCo) van het Ministerie van Defensie onderzoek uit naar het draagvlak voor Defensie onder Nederlandse burgers (16-75 jaar).

Leeswijzer

Het rapport bestaat uit vijf hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk bevat de bevindingen voor alle onderdelen uit het draagvlakmodel, evenals het algemene draagvlak voor Defensie onder burgers. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt dieper ingegaan op de onderwerpen communicatie, steun voor Defensie en de NAVO, werkgeverschap, en de kijk op buitenlandse missies.

Ieder hoofdstuk begint met een samenvattende conclusie, overzicht van de belangrijkste kerncijfers, en een toelichting over de vraagstelling indien nodig. In het geval dat er sprake is van een significant verschil ten opzichte van het voorgaande halfjaar, wordt dit in de tekst benoemd. Ook verschuivingen over de langere termijn worden opgenomen wanneer dit relevant is. Na het tonen van de kerncijfers worden alle uitkomsten nog een keer in visuele vorm (grafiek of tabel) getoond.

Vragenlijst

De vragenlijst voor de Draagvlakmonitor Defensie bestaat uit twee onderdelen: één vaste set van vragen die aan alle respondenten worden voorgelegd en één variabel deel van vragen die om het kwartaal meelopen in de monitor.

Vragen die permanent voorgelegd worden:

- ❑ Algemene rapportcijfers voor draagvlak en de pijlers
- ❑ Onderliggende stellingen die horen bij de pijlers
- ❑ Defensie als werkgever
- ❑ Steun voor Defensie
- ❑ Bezuinigingen/investeringen op Defensie
- ❑ Steun voor buitenlandse inzet van Defensie
- ❑ Missies van Defensie (voorgelegd via split-run)

Vragen die om het kwartaal voorgelegd worden:

- ❑ Zorgen om veiligheidssituatie in de wereld (Q1 en Q3)
- ❑ NAVO, belang Artikel 5 en flitsmacht (Q2 en Q4)
- ❑ Bezuinigingen en investeringen (Q1 en Q3)
- ❑ Achtergrond: belangstelling, kennis, invloed bronnen op oordeel over Defensie, woonomgeving, eigen activiteiten voor Defensie (Q1 en Q3)
- ❑ Achtergrond: bereik, kanalen en aard berichtgeving (Q2 en Q4)

Achtergrond en opzet (2)

Toelichting verschillen 2022 met voorgaande metingen

Sinds 2017 voert het ministerie van Defensie onderzoek uit naar het draagvlak voor de organisatie en de uitvoering van grondwettelijke taken onder Nederlandse burgers. Per januari 2022 is CHOICE Insights + Strategy samenwerkingspartner van het Ministerie van Defensie en uitvoerend bureau voor de Draagvlakmonitor Defensie.

Om een soepele overdracht tussen uitvoerders te garanderen, hebben CHOICE Insights + Strategy en Directie Communicatie (DCo) de nodige maatregelen getroffen om de kans op een trendbreuk zo klein mogelijk te houden. Hierbij is onder meer met extra aandacht gelet op minimale aanpassingen in de opzet van het onderzoek, het hanteren van gelijke analyses voor het Draagvlakmodel, en de kwaliteit en representativiteit van de steekproef onder de Nederlandse bevolking. Echter, enig effect van de verandering van online onderzoekspanel is nooit volledig uitgesloten.

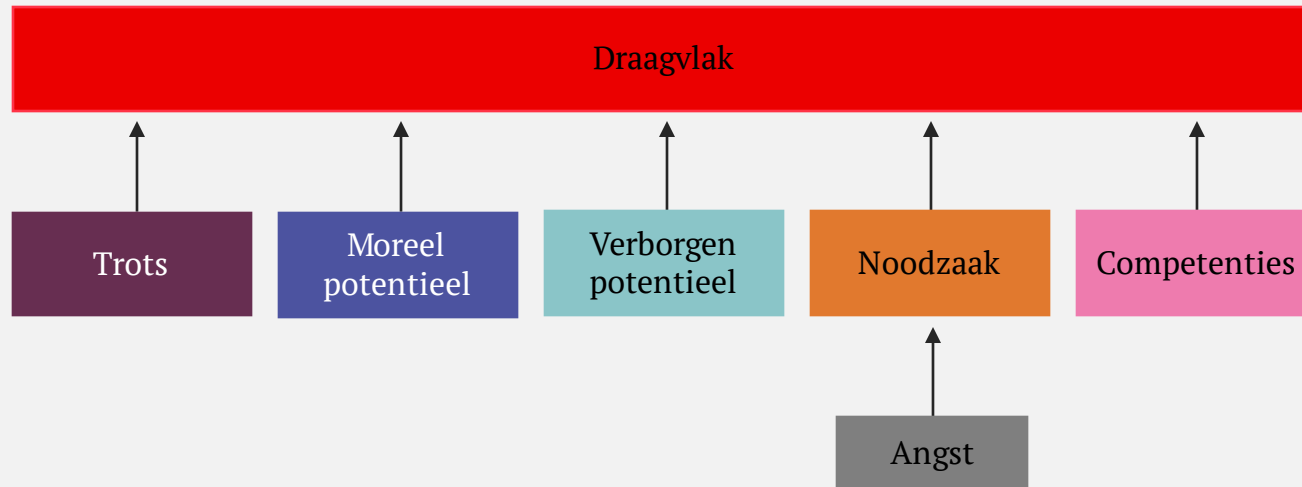
Ondanks de getroffen maatregelen is gebleken dat bepaalde resultaten van 2022 afwijken van de resultaten van eerdere metingen. Om deze reden is in Q1 van 2023 een aanvullend onderzoekspanel ingeschakeld, een zogenoemd ‘schaduwpanel’, om te achterhalen in hoeverre deze verschillen het gevolg kunnen zijn van de samenstelling van het standaardpanel. Uit vergelijking van de panels blijkt dat het standaardpanel een afwijkende respondentensamenstelling heeft. De resultaten van het schaduwpanel blijken overeen te komen met de resultaten vóór 2022. Om deze reden is besloten om per direct over te stappen van panel. Vanaf 2023 verloopt de datacollectie van de Draagvlakmonitor Defensie dus via het andere panel.

Hierbij dient de volgende kanttekening te worden gemaakt: hoewel de samenstelling en resultaten van het schaduwpanel meer overeenkomen met de resultaten vóór 2022 dan de resultaten van het standaardpanel, kunnen bevindingen niet geheel los worden gezien van de actualiteit, evenals extra media-aandacht voor Defensie als gevolg hiervan. Resultaten van 2023 kunnen dus alsnog wezenlijk verschillen van resultaten voor 2022.

Vanwege de afwijkende respondentensamenstelling in het standaardpanel 2022, is in samenspraak met Defensie besloten om de resultaten over 2022 in deze en volgende rapportages buiten beschouwing te laten. Om die reden bevatten de trendgrafieken een onderbroken lijn.

02 Leeswijzer Draagvlakmodel

Toelichting Draagvlakmodel

Begin 2017 is aan de hand van een exploratieve studie vastgesteld welke factoren van invloed zijn op het draagvlak voor Defensie. Sinds 2017 vormt het draagvlakmodel zoals dat is vastgesteld in de exploratieve studie de basis voor de vragen in de Draagvlakmonitor Defensie.

Pijlers

Vijf factoren, ook wel pijlers, hebben direct invloed op het algemene rapportcijfer voor draagvlak. Deze pijlers worden aangeduid met de termen: Trots, Moreel Potentieel, Verborgen Potentieel, Noodzaak en Competenties. De zesde pijler – Angst – heeft alleen indirect invloed op het draagvlak, via de pijler Noodzaak. Op de volgende pagina worden de zes pijlers nader toegelicht.

Draagvlakmodel: toelichting op 6 pijlers

Trots

Het gevoel van trots dat burgers voelen voor Defensie is gevraagd in zowel een rapportcijfer als aan de hand van vier stellingen die sterk samenhangen met dit rapportcijfer.

Verborgen potentieel

Het verborgen potentieel is de perceptie dat Defensie veel goede dingen doet die burgers niet zien. De mate waarin iemand verborgen potentieel voelt is gemeten aan de hand van zowel een rapportcijfer als drie stellingen die onderling sterk samenhangen.

Moreel potentieel

Het moreel potentieel is het idee dat medewerkers van Defensie positieve waarden vertegenwoordigen, zoals opofferingsgezindheid en plichtsgetrouwheid. Deze pijler is gemeten aan de hand van een rapportcijfer en vier samenhangende stellingen.

Noodzaak

In welke mate burgers Defensie noodzakelijk achten voor Nederland is uitgedrukt in een rapportcijfer en vier stellingen die een sterke samenhang vertonen met het algemene rapportcijfer voor noodzaak.

Competenties

Voor elk van de drie grondwettelijke hoofdtaken van Defensie wordt een rapportcijfer uitgevraagd, na het voorleggen van een beschrijving per taak. Daarnaast is voor acht specifieke deelcompetenties het functioneren van Defensie voorgelegd in de vorm van de twee stellingen per competentie.

Angst

Angst is gemeten met vier stellingen die vooral ingaan op het gevoel van veiligheid dat Nederlanders ervaren. Deze stellingen hebben een invloed op het gevoel dat Defensie noodzakelijk is voor Nederland. Angst heeft alleen indirect een effect op het draagvlak voor Defensie.

Draagvlakmodel: verdere toelichting

Draagvlak voor Defensie

- ▣ Het draagvlak voor Defensie wordt gemeten aan de hand van een rapportcijfer (tussen de 1 en 10) op de vraag: *In hoeverre steun je Defensie?*

Pijlers van het draagvlak voor Defensie

- ▣ De pijlers van het draagvlak voor Defensie worden op twee manieren gemeten:
 - ▣ Er worden *rapportcijfers* gevraagd voor het spontane en gevoelsmatige oordeel over de pijler.
 - ▣ Daarnaast wordt per pijler een aantal *stellingen* voorgelegd die met elkaar (en met het rapportcijfer) samenhangen en die tezamen een beredeneerd oordeel vormen over de pijler. Voor het bepalen van het verband in het draagvlakmodel wordt dit beredeneerde oordeel over de pijler gebruikt (op basis van de stellingen).
- ▣ Voor het verloop van het oordeel over de pijlers door de tijd heen, wordt daarnaast gekeken naar de gemiddelde verschilscore van de stellingen over een pijler. Die score wordt berekend aan de hand van het verschil tussen het percentage positieve antwoorden op stellingen en het percentage negatieve antwoorden op stellingen. Op pagina 20 van dit rapport wordt uitgebreider toegelicht hoe die verschilcores tot stand komen.

03 *Resultaten*

Resultaten

Draagvlakmodel

Draagvlakmodel | Samenvatting

Draagvlak voor Defensie is licht gedaald, de noodzaak is gestegen

In de eerste helft van 2023 drukken Nederlanders hun steun voor Defensie uit met een 6,9 als rapportcijfer, dit is een lichtedaling die statistisch significant is ten opzichte van voorgaande jaren (2021: 7,1; 2020: 7,2). De beoordeling van trots is stabiel en van noodzaak is significant gestegen. Significante verschillen zijn dat men vaker vindt dat Defensie nodig is om Nederland te beschermen en dat de dreiging in de wereld is toegenomen en een sterke krijgsmacht daarom belangrijker dan ooit is.

Ondanks de lichte daling in beoordeling veiligheidssituatie in Nederland, is veiligheidsgevoel stabiel

Men schat de veiligheidssituatie in Nederland in de eerste helft van 2023 negatiever in dan voorgaande metingen. Het aandeel Nederlanders dat *niet* verwacht dat Nederland door een ander land wordt aangevallen, bijvoorbeeld, valt opnieuw lager uit dan in eerdere metingen. Het aandeel dat het *niet* waarschijnlijk acht dat Nederland de komende 20 jaar in een oorlog terecht komt, bereikt het laagste punt tot nu toe. Ondanks deze ontwikkeling voelt circa twee derde zich veilig in Nederland, een even groot aandeel als in 2021.

Percepties van moreel en verborgen potentieel tonen daling, maar werkelijke beoordelingen zijn stabiel of tonen stijging

Percepties van het moreel en verborgen potentieel van Defensie tonen ten opzichte van de vorige meting een lichte daling. Deze lichte dalingen zijn echter niet terug te zien in de bijbehorende stellingen. Wanneer gekeken wordt naar moreel potentieel valt op te maken dat men bijvoorbeeld meer bewondering heeft voor de plichtsgetrouwheid van militairen. Wanneer gekeken wordt naar verborgen potentieel valt te constateren dat men bijvoorbeeld vaker vindt dat Defensie veel nuttig, ongezien werk doet.

Algemene beoordelingen van competenties zijn stabiel, met stijgingen in competenties als Visie, Technologie en Samenwerking buitenland

De competenties van Defensie worden vergelijkbaar beoordeeld als voorgaande metingen. Het verdedigen van Nederlands en bevriend grondgebied wordt beoordeeld met een 6,6 (was 6,6 in de vorige meting in 2021), bijdragen aan de internationale vrede en veiligheid en bescherming van mensenrechten met een 6,9 (was 6,8) en ondersteunen bij rampen en crises in Nederland met een 7,5 (was 7,5). Er zijn een aantal verschillen in de beoordelingen van de specifieke competenties: de grootste stijgingen zijn te zien in Visie (+11%), Technologie (+10%) en Samenwerking buitenland (+9%).

Draagvlakmodel | Kerncijfers (1/2)

Draagvlak gedaald

6,9

Pijlers voor het draagvlak

Mate waarin Nederlanders trots zijn op Defensie is stabiel

6,9

Het rapportcijfer waarmee Nederlanders hun trots voor Defensie uitdrukken is in de huidige meting een 6,9 en ligt op hetzelfde niveau als voorgaande metingen (2021 S1: 7,0; 2021 S2: 6,8). Daarnaast is met name de trots op Nederlandse militairen in het algemeen (van 62% naar 70%) en hun inzet in het buitenland (van 57% naar 65%) gestegen onder Nederlanders.

Beoordeling noodzaak Defensie licht gestegen ten opzichte van vorige meting

7,8

Nederlanders geven gemiddeld een 7,8 om de noodzakelijkheid van Defensie voor Nederland uit te drukken, een lichte stijging ten opzichte van S2 2021 (7,6) maar op hetzelfde niveau als eerdere metingen (2021 S1: 7,7; 2020: 7,7). Significante verschillen ten opzichte van voorgaande meting (2021) zijn bijvoorbeeld dat de men vindt dat de dreiging in de wereld is toegenomen, een sterke krijgsmacht belangrijker is dan ooit (van 63% naar 75%) en dat men Defensie vaker nodig vindt om Nederland te beschermen (van 76% naar 83%).

De veiligheidssituatie in Nederland wordt negatiever ingeschat

Men schat de veiligheidssituatie in Nederland negatiever in dan voorgaande jaren. Het aandeel dat verwacht dat Nederland door een ander land wordt aangevallen valt hoger uit dan eerdere metingen (20%, 2021 S1: 14%, 2021 S2: 15%) en het aandeel dat het *niet* waarschijnlijk acht dat Nederland de komende 20 jaar in een oorlog terecht komt, bereikt het laagste punt tot nu toe (22%, 2021: 32%, 2020: 32%, 2019: 31%). Ondanks deze ontwikkeling voelt twee derde (66%) van de Nederlanders zich veilig in Nederland, een even groot aandeel als in 2021 (S1: 67%, S2: 65%).

Q1: Onder draagvlak voor Defensie verstaan wij de mate waarin Defensie als organisatie gesteund wordt door de bevolking en de uitgaven aan Defensie terecht worden gevonden. In hoeverre steun je Defensie?

Q2: In hoeverre vind je Defensie noodzakelijk voor Nederland? | Q3: In hoeverre ben je trots op Defensie? | Q19: In hoeverre maak je je zorgen over de veiligheidssituatie in Nederland?

Draagvlakmodel | Kerncijfers (2/2)

Moreel potentieel: daling in perceptie maar inhoudelijk gestegen

7,3

Het algemene rapportcijfer voor moreel potentieel is ten opzichte van voorgaand halfjaar (S2 2021) gedaald van 7,6 naar 7,3. Dit is in de stellingen niet terug te zien: men heeft bijvoorbeeld meer bewondering voor de plichtsgetrouwheid van militairen (69%, was 58%) en vindt Defensie meer gezag uitstralen (55%, was 44%).

Verborgен potentieel: ondanks daling perceptie, stijging in oordeel dat Defensie nuttig werk doet

7,4

De waardering voor het verborgen potentieel is ten opzichte van de vorige meting gedaald van 7,6 naar 7,4. Ook deze daling is niet of nauwelijks terug te zien in de stellingen: men vindt bijvoorbeeld vaker dat Defensie veel nuttig, ongezien werk doet (74%, was 67%) en achter de schermen hard werkt om aanslagen te voorkomen (66%, was 59%).

Competities: beoordeling op grondwettelijke en specifieke taken

De competenties van Defensie worden gemeten aan de hand van de waardering voor de drie grondwettelijke taken van Defensie. Wanneer deze drie taken worden samengevoegd tot een gewogen gemiddelde, komt het rapportcijfer uit op een 6,9, vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Q20: Welk rapportcijfer geef je voor de discipline en toewijding van de Nederlandse militairen?

Q21: In hoeverre denk je dat Defensie achter de schermen belangrijk werk doet?

Q22-24: Volgens de grondwet heeft Defensie drie taken. In hoeverre is Defensie in staat om de onderstaande taken uit te voeren?

6,9

Algemeen
(samengesteld
rapportcijfer)

6,6

Verdedigen van het
Nederlands grond-
gebied en dat van
bevriende landen

6,9

Bijdragen aan
internationale
vrede en veiligheid

7,5

Ondersteunen bij
rampen en crises in
Nederland

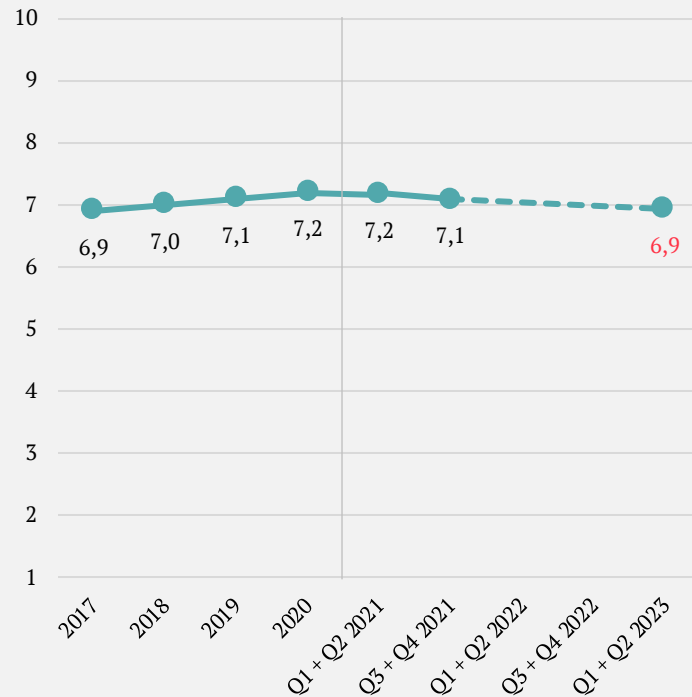
De beoordelingen van de grondwettelijke taken van Defensie zijn stabiel. Het verdedigen van Nederlands en bevriend grondgebied wordt opnieuw beoordeeld met een 6,6 en het ondersteunen bij rampen en crises opnieuw met een 7,5. Bijdragen aan internationale vrede en veiligheid wordt met een 6,9 beoordeeld, vergelijkbaar met de vorige meting (was 6,8).

Wanneer gekeken wordt naar de specifieke competenties, zijn er verschillen ten opzichte van de voorgaande meting te constateren. De grootste stijgingen betreffen Visie (+11%), Technologie (+10%) en Samenwerking buitenland (+9%), gevolgd door Missies (+7%), Middelen (+7%) en Zichtbaarheid (+5%). De percepties van de overige competenties zijn stabiel (Nationale inzet, Samenwerking binnenland).

Draagvlak voor Defensie: rapportcijfers (1/3)

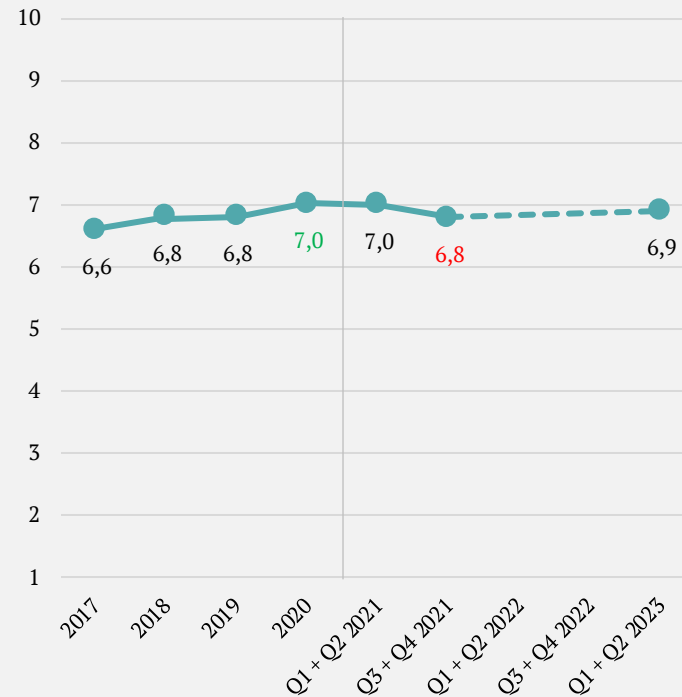
Draagvlak voor Defensie

In hoeverre steun je Defensie?

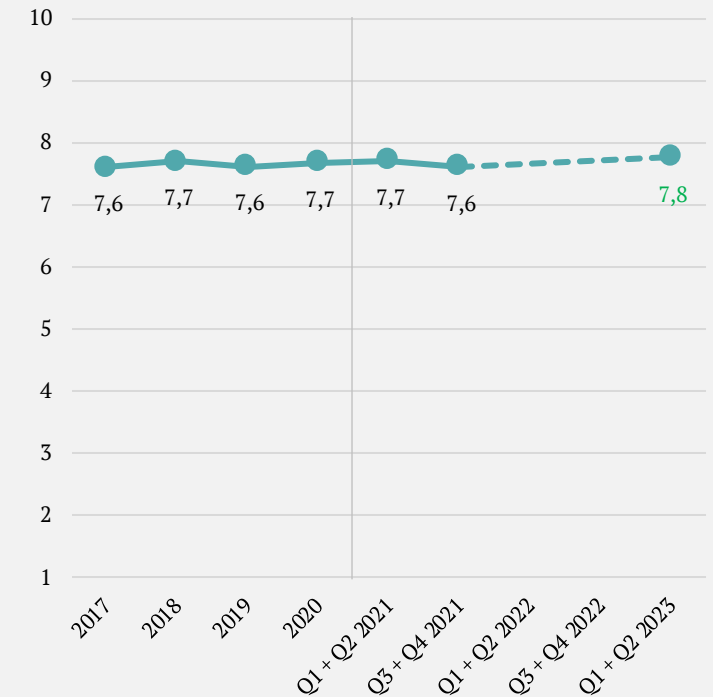
Trots op Defensie

In hoeverre ben je trots op Defensie?

Noodzaak van Defensie

In hoeverre vind je Defensie noodzakelijk voor Nederland?

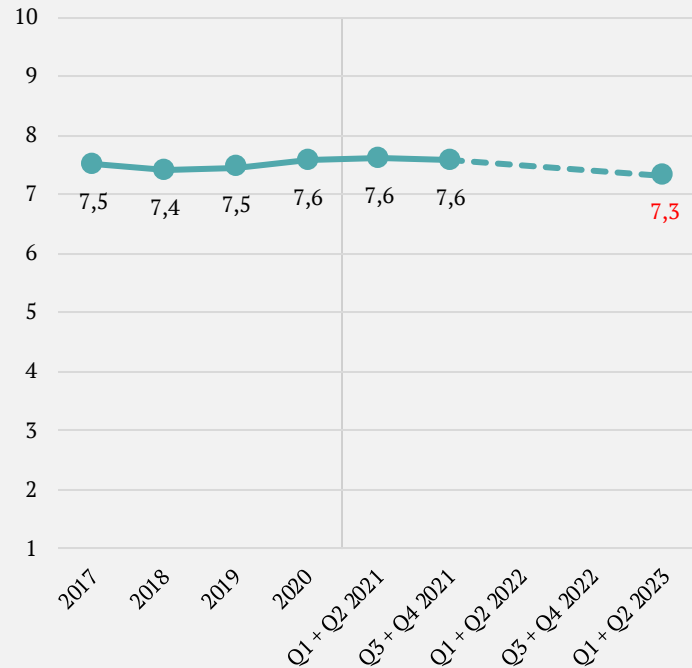
Q1: Onder draagvlak voor Defensie verstaan wij de mate waarin Defensie als organisatie gesteund wordt door de bevolking en de uitgaven aan Defensie terecht worden gevonden. In hoeverre steun je Defensie?

Q2: In hoeverre vind je Defensie noodzakelijk voor Nederland? | Q3: In hoeverre ben je trots op Defensie?

Draagvlak voor Defensie: rapportcijfers (2/3)

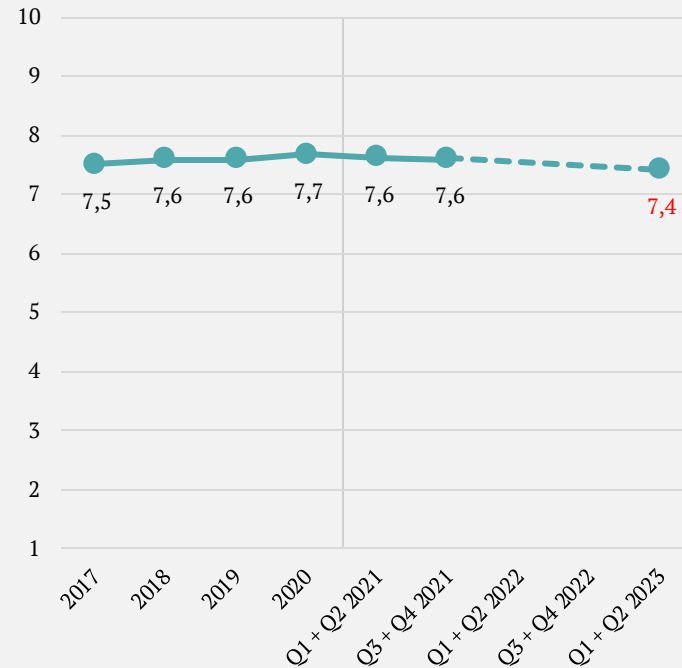
Moreel potentieel

Welk rapportcijfer geef je voor de discipline en toewijding van Nederlandse militairen?

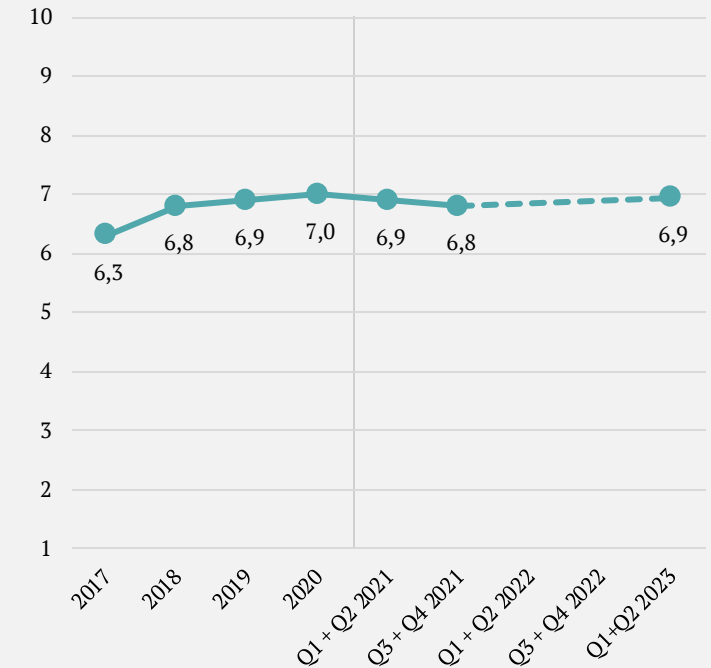
Verborgен potentieel

In hoeverre denk je dat Defensie achter de schermen belangrijk werk doet?

Competenties

Gewogen rapportcijfer o.b.v. de rapportcijfers voor de afzonderlijke taken (zie volgende pagina)

Q20: Welk rapportcijfer geef je voor de discipline en toewijding van de Nederlandse militairen? | Q21: In hoeverre denk je dat Defensie achter de schermen belangrijk werk doet?

Q22-24: Volgens de grondwet heeft Defensie drie taken. In hoeverre is Defensie in staat om de onderstaande taken uit te voeren?

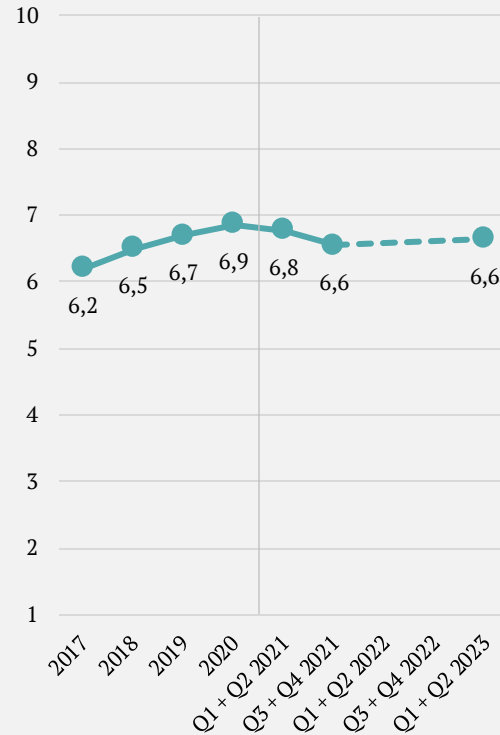
Draagvlak voor Defensie: rapportcijfers (3/3)

Volgens de Grondwet heeft Defensie drie taken:

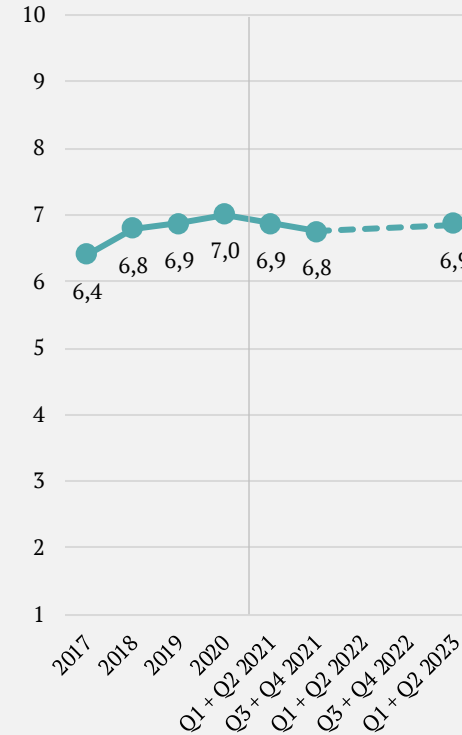
1. Verdedigen van het Nederlandse grondgebied en dat van bevriende landen tegen aanvallen van andere landen, maar ook tegen aanvallen van terroristische groeperingen.
2. Bijdragen aan de internationale vrede en veiligheid en de bescherming van mensenrechten.
3. Ondersteunen bij rampen en crises in Nederland, zoals bij uitbraak van veeziektes en overstromingen, maar ook bij politieonderzoek en het ruimen van explosieven.

In hoeverre is Defensie in staat deze drie taken goed uit te voeren?

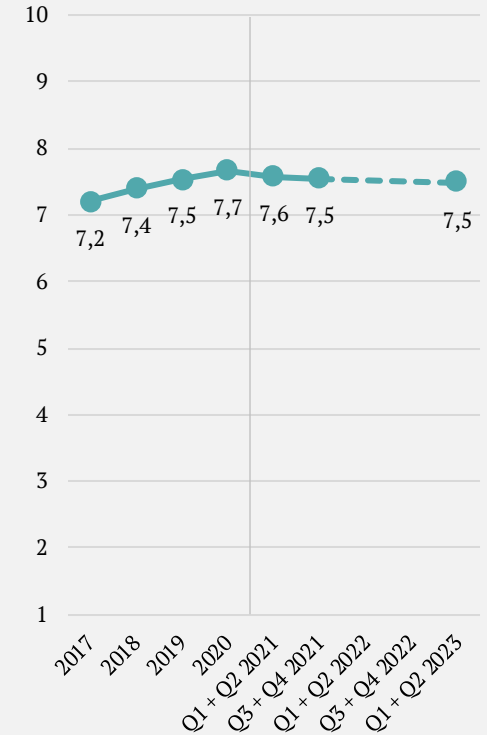
Competentie taak 1

Competentie taak 2

Competentie taak 3

Q22-24: Volgens de grondwet heeft Defensie drie taken. In hoeverre is Defensie in staat om de onderstaande taken uit te voeren?

Leeswijzer verschillscores

Op de volgende pagina's staan de belangrijkste indicatoren van draagvlak weergegeven. De stellingen over een pijler vormen de basis voor de pijler in het draagvlakmodel en niet het algemene rapportcijfer voor de pijler. Het rapportcijfer voor een pijler geeft het spontane, gevoelsmatige oordeel over de pijler weer, de stellingen vormen samen het beredeneerde oordeel over de pijler.

Links op de pagina staat de tabel met de stellingen die de pijler operationaliseren. In alle gevallen gaat het om drie of vier stellingen, de totaalscore die we weergeven per pijler is het gemiddelde van de verschillscores op de stellingen. De score die per pijler mogelijk is, ligt tussen de -100 en +100, zoals hieronder weergegeven in een voorbeeld.

Leeswijzer: Stellingen die door Nederlanders als positief worden beoordeeld, zijn in de grafieken groen gekleurd; stellingen die als negatief worden beoordeeld, zijn rood gekleurd.

Voorbeeld: hoogst mogelijke score op pijler

	% eens / zeer eens	% oneens / zeer oneens	Verschil- score
Stelling 1 positief geformuleerd	100%	0%	+100%
Stelling 2 positief geformuleerd	100%	0%	+100%
Stelling 3 negatief geformuleerd	0%	100%	+100%
Stelling 4 positief geformuleerd	100%	0%	+100%
Gemiddelde verschillscore			+100%

Voorbeeld: laagst mogelijke score op pijler

	% eens / zeer eens	% oneens / zeer oneens	Verschil- score
Stelling 1 positief geformuleerd	0%	100%	-100%
Stelling 2 positief geformuleerd	0%	100%	-100%
Stelling 3 negatief geformuleerd	100%	0%	-100%
Stelling 4 positief geformuleerd	0%	100%	-100%
Gemiddelde verschillscore			-100%

Trots

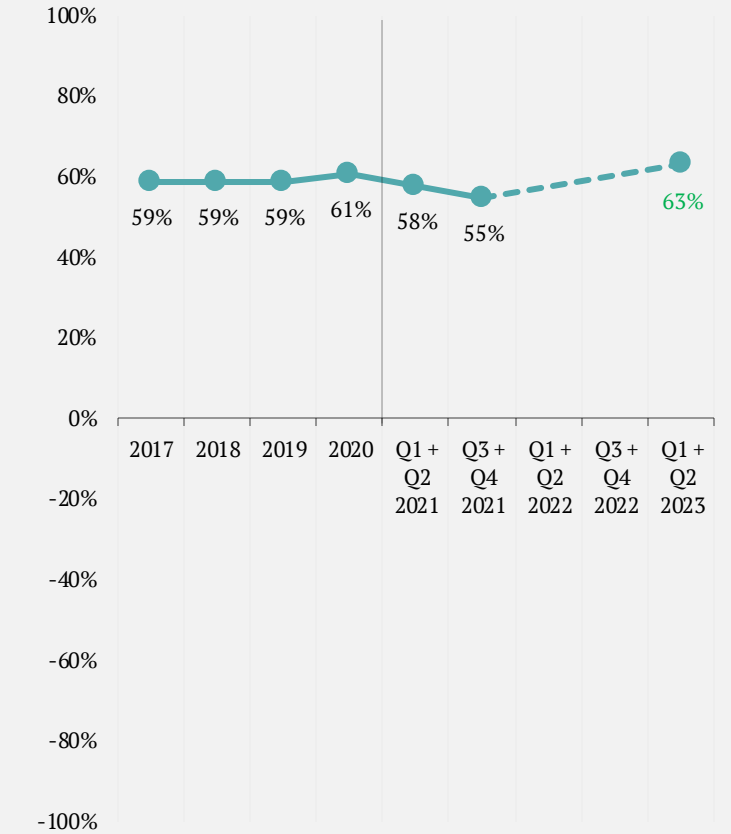
Stellingen: Trots

Basis: Eerste halfjaar 2023, n=1794

Verschilscore	Verschilscore (S2 2021)
64%	54%
56%	45%
61%	55%
72%	67%
+63%	+55%

Gemiddelde verschilscore per meting

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

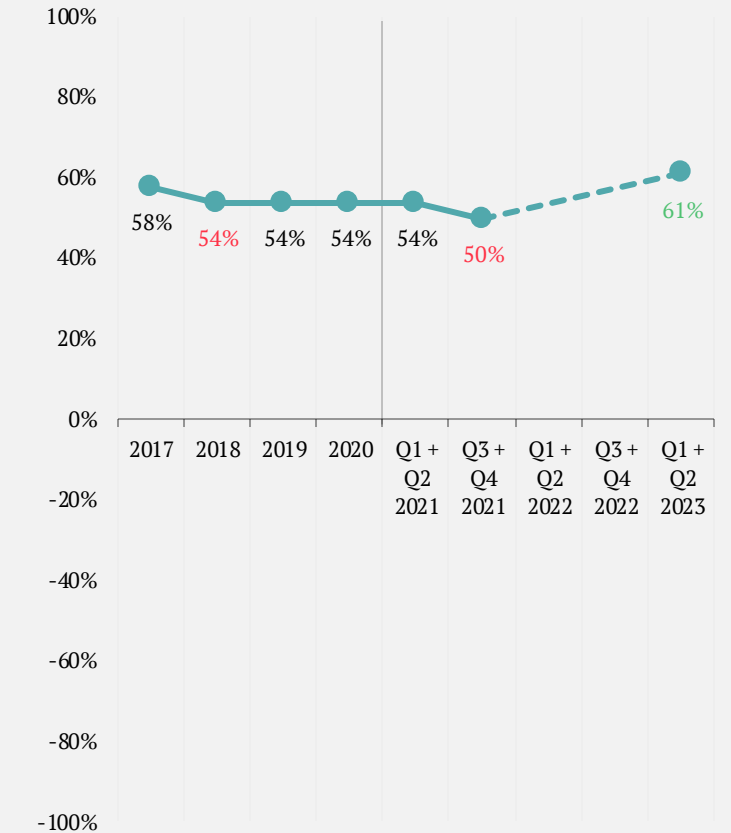
Noodzaak

Stellingen: Noodzaak
Basis: Eerste halfjaar 2023, n=1794

Verschilscore	Verschilscore (S2 2021)
78%	69%
68%	53%
42%	31%
56%	49%
+61%	+50%

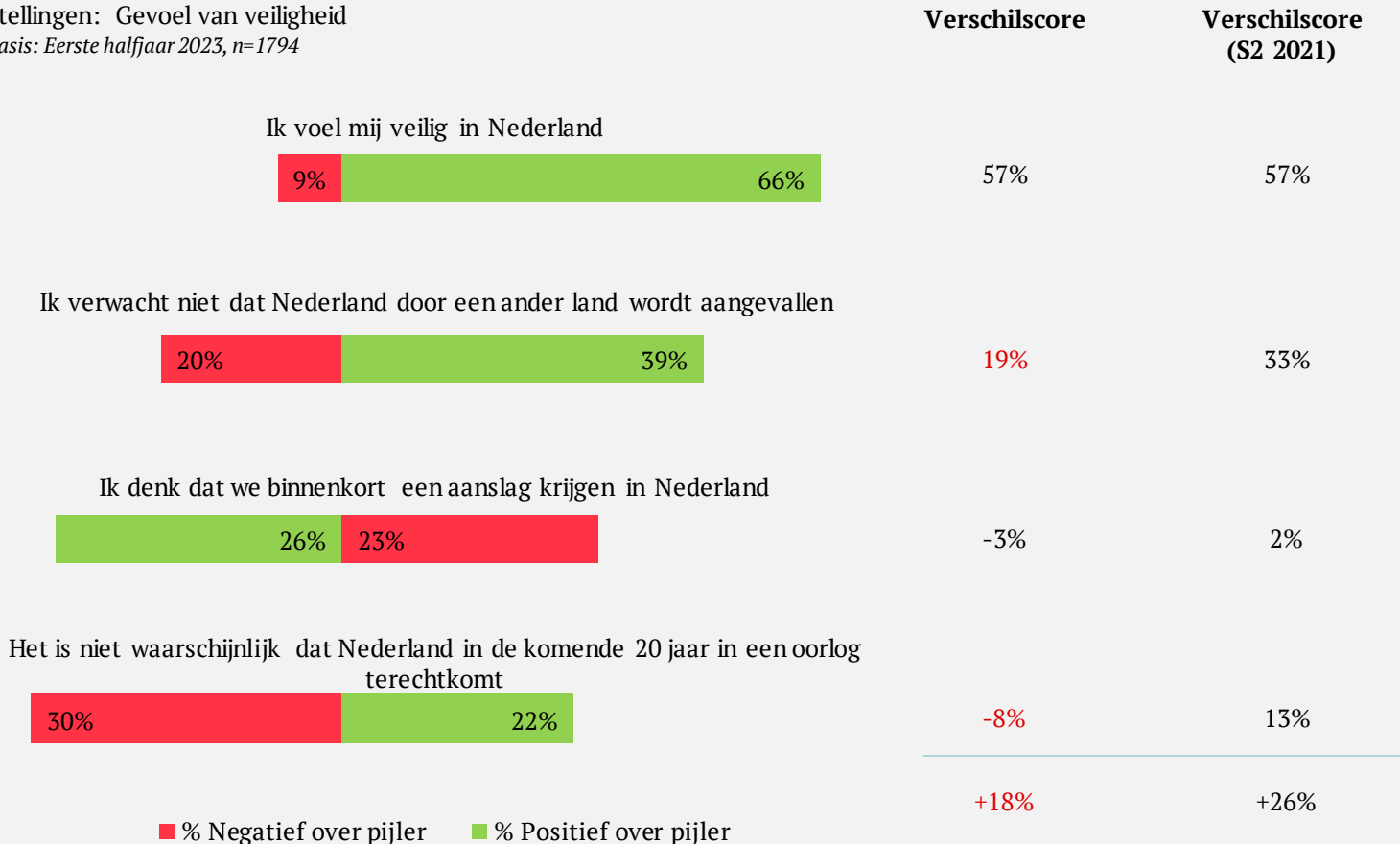
Gemiddelde verschilscore per meting

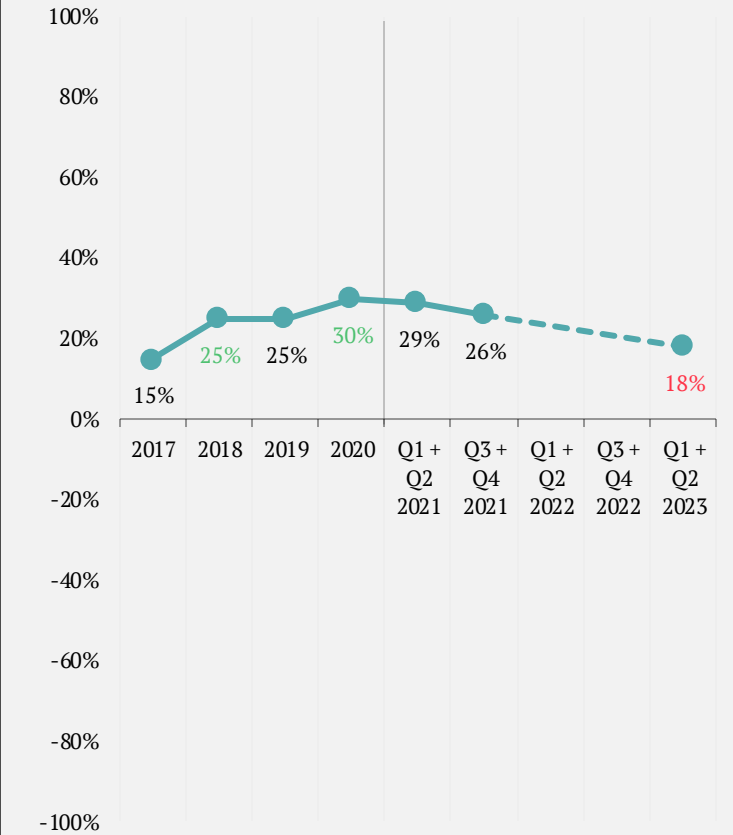
Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Gevoel van veiligheid (angst)

Stellingen: Gevoel van veiligheid
Basis: Eerste halfjaar 2023, n=1794

Gemiddelde verschijscore per meting

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Moreel potentieel

Stellingen: Moreel potentieel
Basis: Eerste halfjaar 2023, n=1794

Militairen wagen hun leven voor onze vrijheid en daar ben ik dankbaar voor

Ik bewonder de plichtsgetrouwheid van militairen

Defensie straalt gezag uit

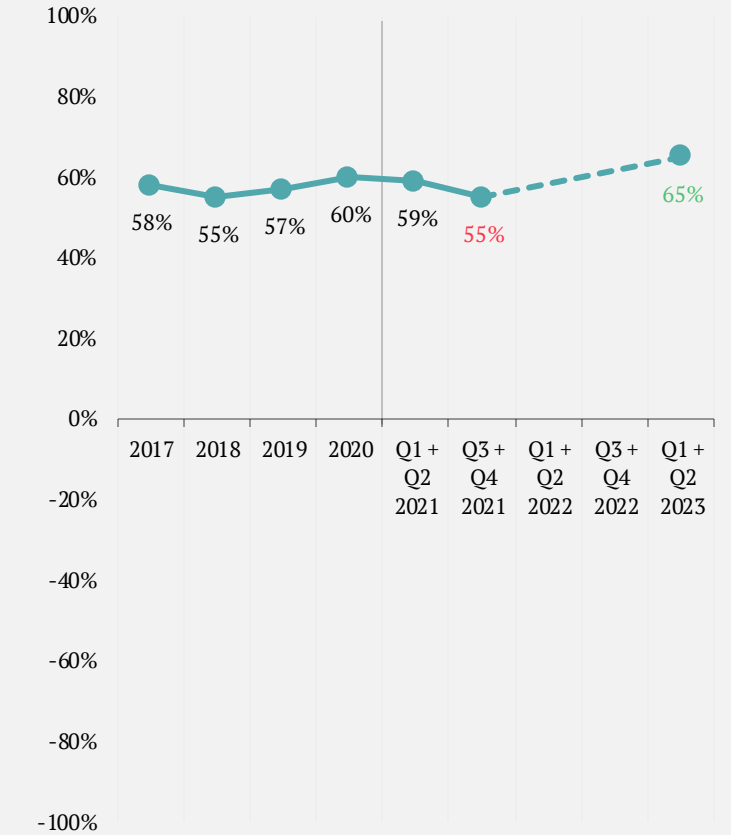
Bij Defensie weten ze nog wat discipline is

■ % Negatief over pijler ■ % Positief over pijler

Verschilscore	Verschilscore (S2 2021)
75%	68%
69%	58%
55%	44%
60%	51%
+65%	+55%

Gemiddelde verschilscore per meting

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Verborgen potentieel

Stellingen: Verborgen potentieel
Basis: Eerste halfjaar 2023, n=1794

Ik denk dat Defensie veel nuttig werk doet, dat wij niet zien

Ik denk dat Defensie achter de schermen heel hard werkt om aanslagen in Nederland te voorkomen

Ik denk dat de elite-eenheden van Defensie veel belangrijk werk doen

■ % Negatief over pijler ■ % Positief over pijler

Verschilscore

Verschilscore
(S2 2021)

74%

67%

66%

58%

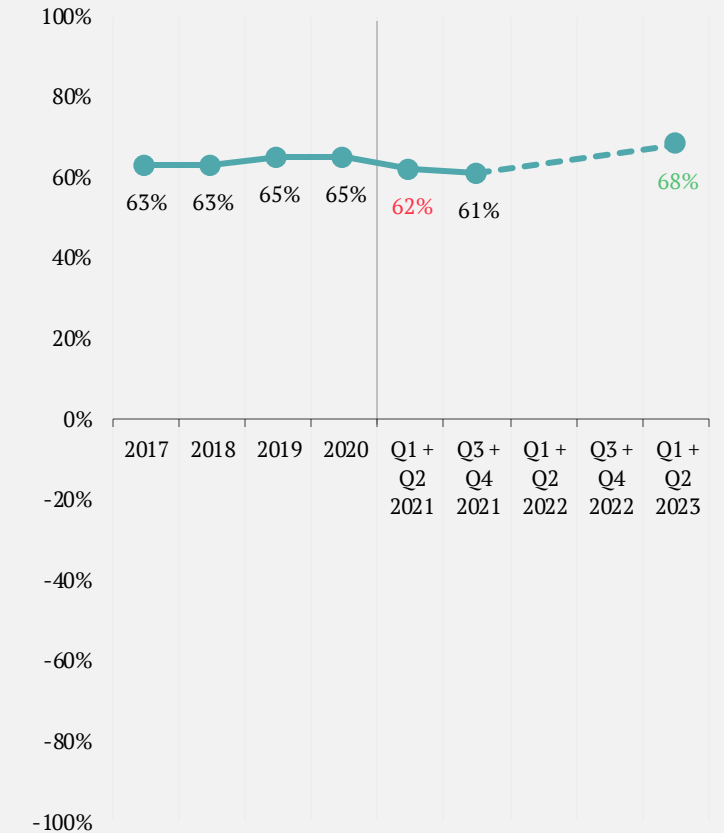
65%

58%

+68%

+61%

Gemiddeld verschilscore per meting

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Competenties (1/4)

Stellingen: Middelen

Er gaat te weinig geld naar Defensie

Defensie heeft voldoende middelen om haar taken professioneel uit te voeren

Stellingen: Missies

Defensie heeft het materieel om internationale missies goed uit te voeren

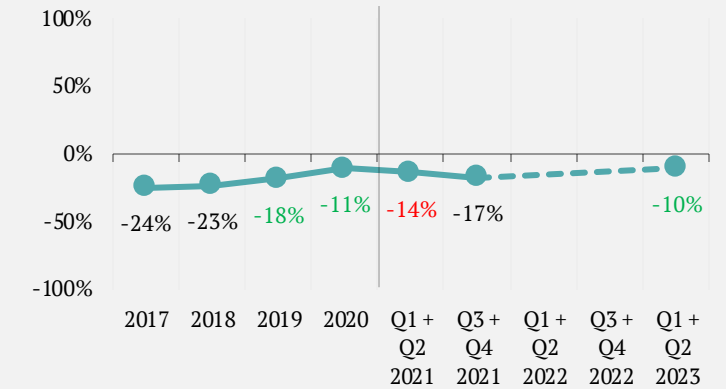
Defensie heeft voldoende menskracht om internationale missies goed uit te voeren

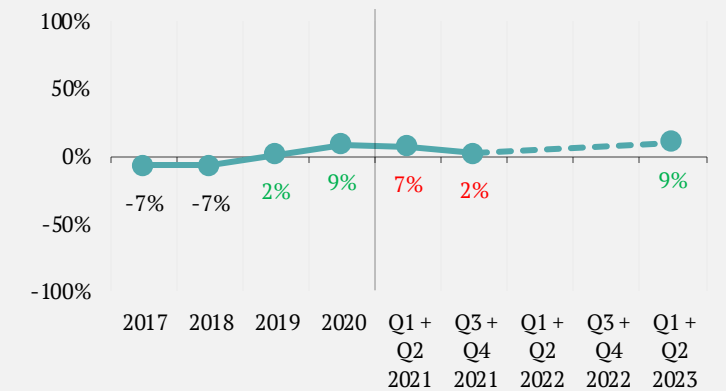
■ % Negatief over pijler ■ % Positief over pijler

Verschilscore	Verschilscore (S2 2021)
-33%	-34%
12%	0%
-10%	-17%
15%	5%
4%	1%
+9%	+2%

Verschilscore Middelen

Verschilscore Missies

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Competenties (2/4)

Stellingen: Nationale inzet

Belangrijke doelen in Nederland, zoals vliegvelden en havens, zijn goed beschermd

Defensie heeft het materieel om in geval van een nationale ramp, bv. een overstroming of een aanslag, snelle en goede hulp te bieden

Stellingen: Samenwerking binnenland

Ik denk dat Defensie goed in staat is om samen te werken met autoriteiten als politie en brandweer in Nederland

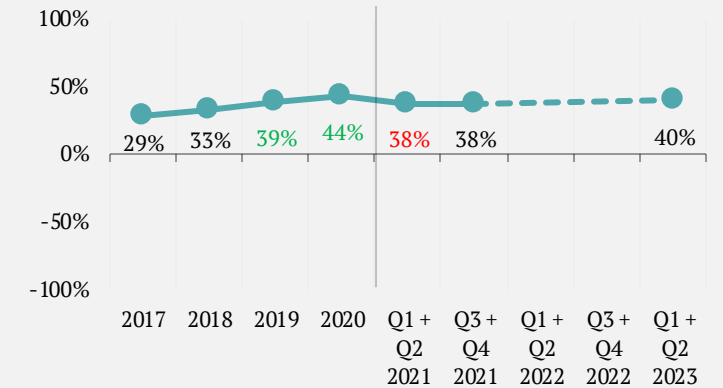
Ik denk dat Defensie goed in staat is om samen te werken met de inlichtingendiensten in Nederland

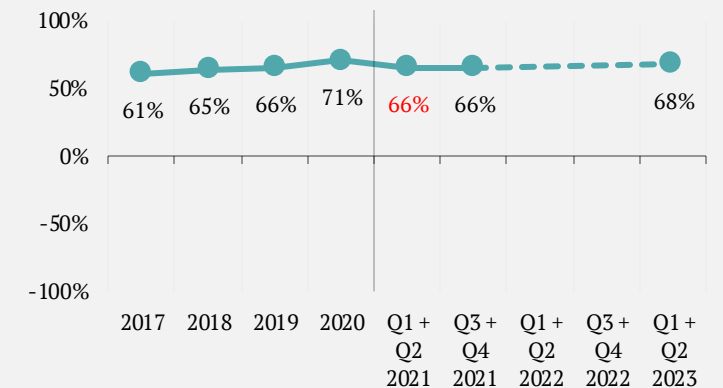
■ % Negatief over pijler ■ % Positief over pijler

Verschilscore	Verschilscore (S2 2021)
33%	29%
47%	47%
+40%	+38%
70%	71%
65%	61%
+68%	+66%

Verschilscore Nationale inzet

Verschilscore Samenwerking binnenland

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Competenties (3/4)

Stellingen: Samenwerking buitenland

Defensie heeft het materieel om de NAVO-, EU- en VN-taken goed uit te voeren

Defensie heeft voldoende mankracht om de NAVO-, EU- en VN-taken goed uit te voeren

Stellingen: Technologie

Het materiaal waar Defensie mee werkt is verouderd

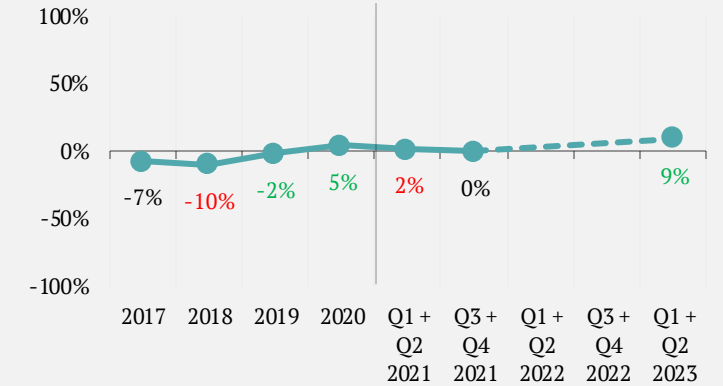
Defensie loopt voorop met de nieuwste ontwikkelingen

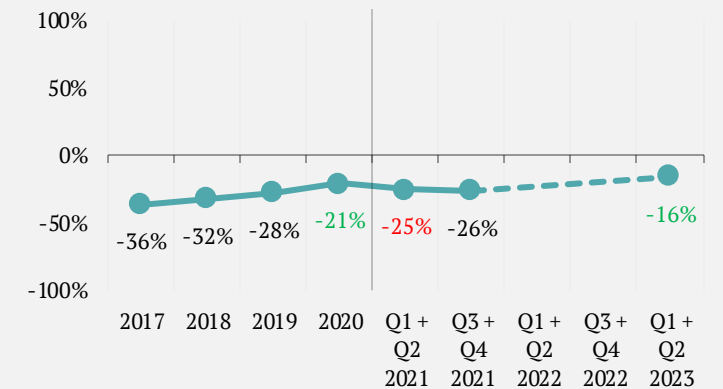
■ % Negatief over pijler ■ % Positief over pijler

Verschilscore	Verschilscore (S2 2021)
12%	-1%
5%	0%
+9%	0%
-41%	-42%
10%	-9%
-16%	-26%

Verschilscore Samenwerking buitenland

Verschilscore Technologie

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Competenties (4/4)

Stellingen: Visie

Defensie speelt goed in op de ontwikkelingen in de wereld

Defensie is goed voorbereid op de toekomstige ontwikkelingen op defensiegebied

Stellingen: Zichtbaarheid

Ik zie Nederlandse militairen regelmatig op straat

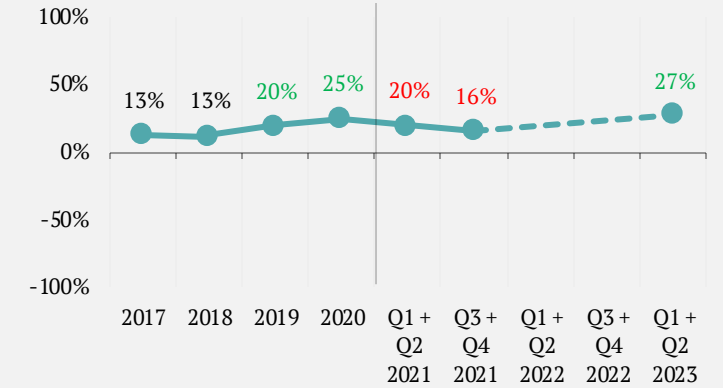
Ik vind Defensie onzichtbaar in de samenleving

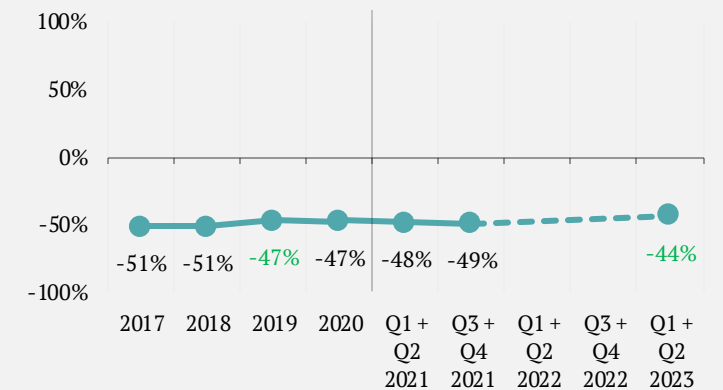
■ % Negatief over pijler ■ % Positief over pijler

Verschilscore	Verschilscore (S2 2021)
37%	26%
17%	6%
+27%	+16%
-50%	-60%
-38%	-38%
-44%	-49%

Verschilscore Visie

Verschilscore Zichtbaarheid

Q5: In hoeverre ben je het eens met de onderstaande stellingen?

Resultaten

Communicatie

Communicatie | Samenvatting

Toename in belangstelling, kennis is stabiel

In de eerste helft van 2023 heeft ruim de helft (enige) belangstelling voor Defensie en een vijfde zegt (tamelijk) veel over Defensie te weten. Zodoende is de belangstelling voor Defensie gestegen ten opzichte van de vorige meting in 2021, al blijft het kennisniveau stabiel.

Nederlanders komen even vaak met Defensie in contact als voorgaande jaren

De frequentie waarmee men iets over Defensie ziet, hoort of leest is stabiel: net als in 2020 en 2021 geeft een derde aan maandelijks of vaker iets over Defensie te hebben gezien, gehoord of gelezen. Deze berichten zijn in ongeveer de helft van de gevallen neutraal over Defensie en in een derde van gevallen positief. Een tiende geeft aan dat deze berichten over Defensie negatief zijn. Traditionele media zijn opnieuw de belangrijkste informatiebronnen over Defensie: de televisie kent (met voorsprong) het grootste bereik, gevolgd door nieuwswebsites, krant en radio.

Traditionele media en ervaringen van bekenden met Defensie hebben wederom de meeste invloed op het oordeel van Nederlanders over Defensie

Nieuwsberichten in de media hebben de meeste invloed op het oordeel dat Nederlanders over Defensie hebben, evenals de ervaringen van bekenden met Defensie. De uitspraken van politici over Defensie en de wervingscampagnes van Defensie zijn minder vaak van invloed en de activiteiten van Defensie en eigen ervaringen met Defensie zijn het *minst* van invloed; deze zijn voor (ruim) een derde niet van toepassing. Ten opzichte van de tweede helft van 2021 is de invloed van nieuwsberichten op traditionele media, wervingscampagnes, bezoek aan activiteiten van Defensie en eigen ervaringen met Defensie gestegen.

Communicatie | Kerncijfers

Belangstelling

- ❑ In totaal heeft 13% van Nederlanders veel belangstelling voor Defensie als onderwerp of organisatie en 45% enige belangstelling. Ongeveer een derde (32%) heeft geen belangstelling voor Defensie en de overige 10% heeft hierover geen mening.
- ❑ In de huidige meting heeft 58% (veel) belangstelling, een aanzienlijke stijging ten opzichte van voorgaande jaren (2021: 52%, 2020: 53%).

Bereik

- ❑ In de eerste helft van 2023 zegt een derde (33%) van de Nederlanders met regelmaat iets mee te krijgen van Defensie (2% dagelijks, 9% wekelijks, 22% maandelijks). Dit is ongeveer gelijk aan 2020 en 2021 (beide 34%). Verder geeft 41% aan enkele keren per jaar iets mee te krijgen van Defensie, 25% niet of nauwelijks.
- ❑ Een derde van de berichten die men ziet over Defensie was positief (33%) en 10% negatief. De helft van de berichten zijn neutraal (46%).
- ❑ De belangrijkste informatiebronnen over Defensie zijn wederom traditionele media: 60% televisie, 34% nieuwssites, 25% krant en 21% radio. Het bereik van nieuwssites is ten opzichte van de tweede helft van 2021 gestegen (was 28%).

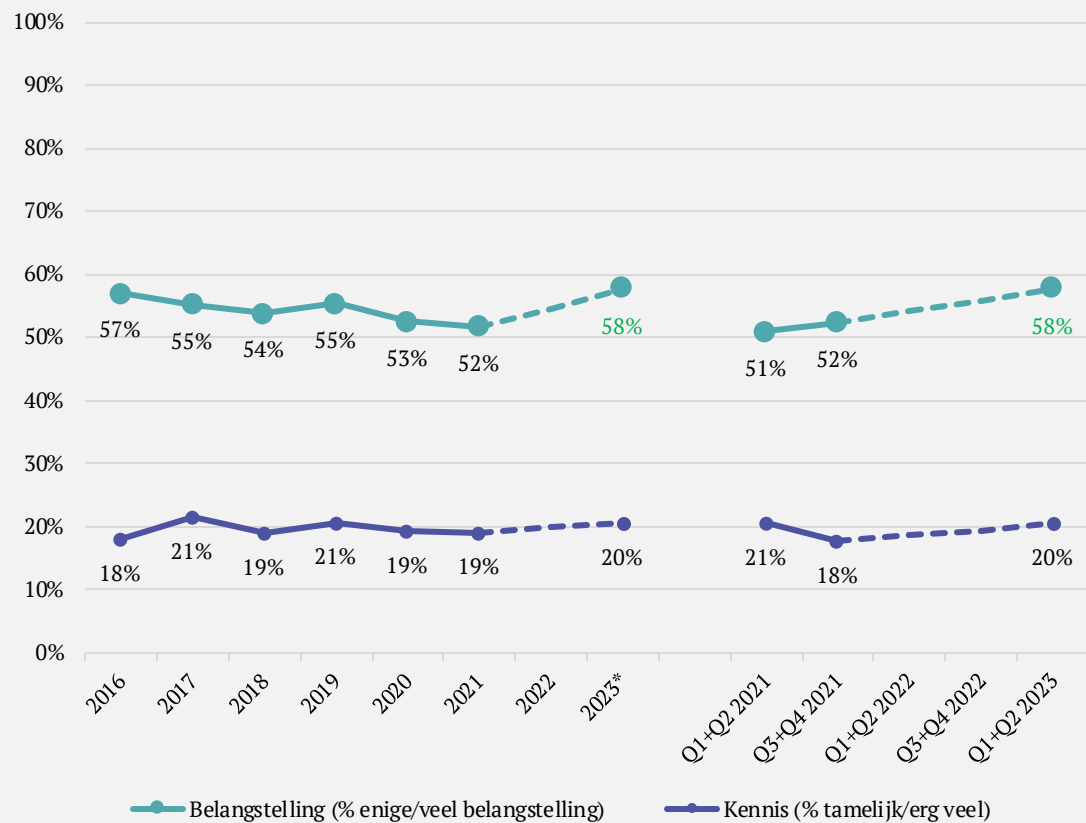
Kennis

- ❑ In de huidige meting geeft 2% aan veel kennis te hebben over Defensie en 19% tamelijk veel. De meerderheid zegt echter weinig (67%) tot geen kennis (12%) over Defensie te hebben.
- ❑ Het kennisniveau (20%) ligt zodoende ongeveer op hetzelfde niveau als voorgaande jaren (2021: 19%, 2020: 19%).

Beeldvorming

- ❑ Het oordeel dat Nederlanders hebben over Defensie wordt wederom het meest beïnvloed door nieuwsberichten in de media (20% in (zeer) hoge mate) en ervaringen van personen in de omgeving met Defensie (18%). Uitspraken van politici (12%) en wervingscampagnes (10%) hebben in beperkte mate invloed en eigen ervaringen als militair en bezoek aan activiteiten van Defensie zijn het minst vaak van invloed (niet van toepassing: 40% en 34% resp.).

Kennis en belangstelling

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q1020: Heb je belangstelling in Defensie (als onderwerp of als organisatie)?

Q1030: Over Defensie weet ik...

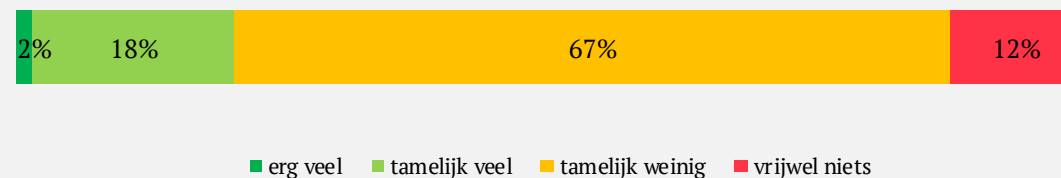
Heb je belangstelling in Defensie (als onderwerp of organisatie)

Basis: Eerste helft 2023, n=1794

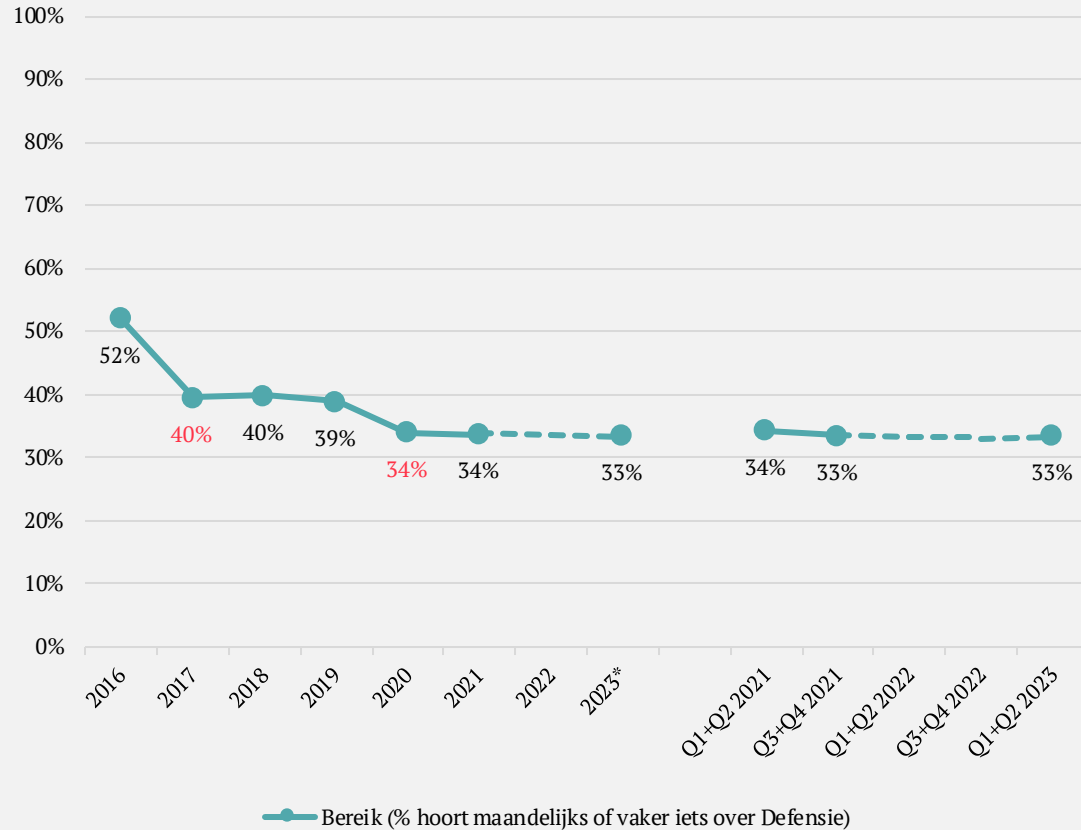

Over Defensie weet ik...

Basis: Eerste helft 2023, n=1794

Bereik | Frequentie

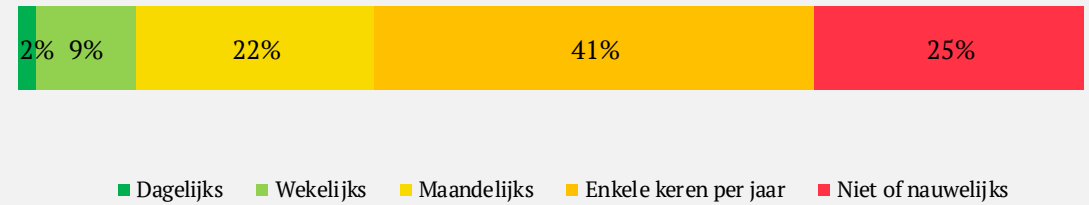
* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q8010: Hoe vaak lees, hoor of zie je gemiddeld weleens iets over Defensie?

Q26: Waren de berichten die je de afgelopen tijd las, hoorde of zag over Defensie positief of negatief van aard?

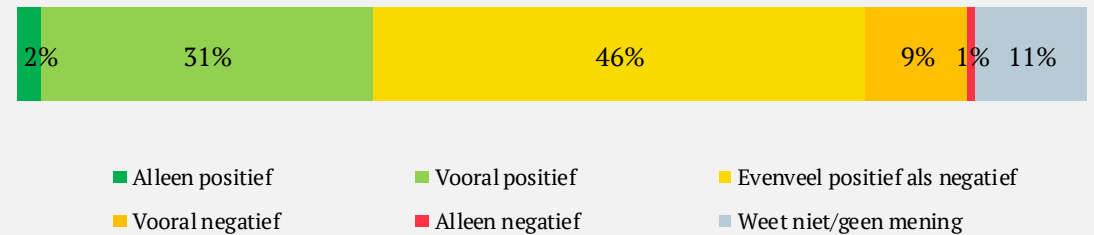
Hoe vaak lees, hoor of zie je gemiddeld weleens iets over Defensie?

Basis: Eerste helft 2023, n=1794

Waren de berichten die je de afgelopen tijd zag over Defensie positief of negatief van aard?

Basis: iets gezien, gehoord of gelezen over Defensie eerste halfjaar 2023, n=1340

Bereik | Medium

	2019 (n=1.574)	2020 (n=1.559)	Eerste helft 2021 (n=781)	Tweede helft 2021 (n=725)	Eerste helft 2023 (n=1.794)
Televisie	68%	69%	71%	63%	60%
Nieuwswebsite	28%	30%	33%	28%	34%
Krant	36%	34%	30%	27%	25%
Radio	26%	23%	26%	19%	21%
Via familie, vrienden of kennissen	11%	11%	13%	9%	16%
Facebook	9%	11%	10%	12%	15%
Instagram	3%	5%	4%	5%	11%
YouTube	5%	5%	5%	5%	10%
Militairen tijdens uitvoeren taken	2%	4%	5%	3%	6%
Straatbeeld (militairen in uniform, kazerne, oefeningen, etc.)	5%	4%	4%	4%	6%
Andere sociale netwerksites	2%	2%	2%	3%	6%
Een website van Defensie	3%	3%	2%	4%	6%
Bezoek activiteiten Defensie	3%	2%	2%	3%	4%
Twitter	2%	2%	2%	3%	4%
Tijdschrift	5%	6%	6%	5%	4%
Folders of brochures van Defensie	2%	2%	2%	2%	4%
Carrièrebeurzen en banenbeurzen	1%	1%	1%	1%	2%
Anders, namelijk	1%	1%	1%	2%	2%
Ik lees, hoor, of zie nooit iets over Defensie	12%	9%	11%	13%	12%

Significant **hoger** dan voorgaande meting

Significant **lager** dan voorgaande meting

Q2013: Waar lees, hoor of zie je weleens iets over Defensie?

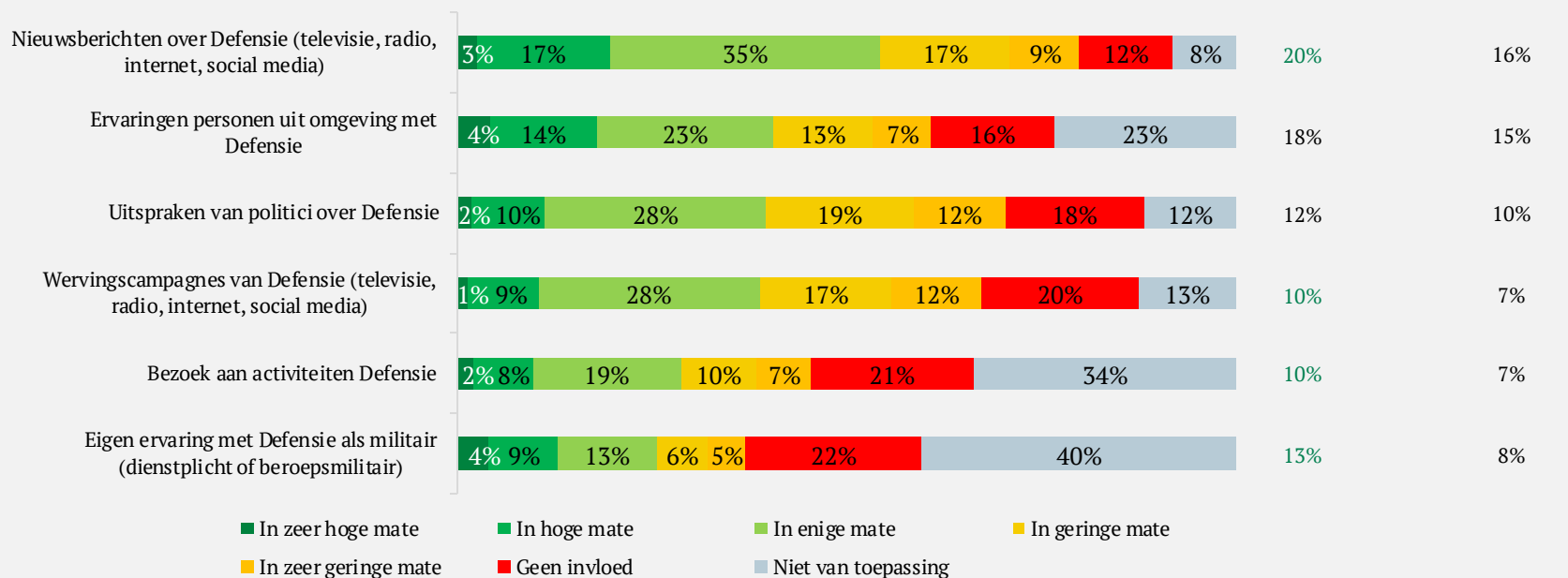
Beeldvorming over Defensie

Het oordeel dat men heeft over Defensie wordt net als voorgaande metingen het sterkst beïnvloed door nieuwsberichten in de media.

Ondanks een aantal significante stijgingen in de invloed van bepaalde bronnen en contacten, komen de resultaten van de huidige meting in grote lijnen overeen met S2 2021.

We willen graag weten hoe jouw oordeel over Defensie tot stand komt. In welke mate beïnvloeden de volgende bronnen en contacten je in jouw oordeel?

Basis: Eerste helft 2023, n=1794

V10: We willen graag weten hoe jouw oordeel over Defensie tot stand komt. In welke mate beïnvloeden de volgende bronnen en contacten je in je oordeel?

Resultaten

Steun

Steun | Samenvatting

Nederlanders maken zich opnieuw meer zorgen over de veiligheidssituatie in de wereld

In de eerste helft van 2023 maakt meer dan de helft (52%) van Nederlanders zich (tamelijk) veel zorgen over de veiligheidssituatie in de wereld, een stijging ten opzichte van voorgaande jaren (2021: 43%, 2020: 37%, 2019: 40%). Tussen 2018 en 2021 maakte namelijk ongeveer vier op tien Nederlanders zich (tamelijk) veel zorgen over de veiligheidssituatie in de wereld.

Steun voor extra investeringen in Defensie is onverminderd hoog

Twee op de drie Nederlanders zijn voorstander van extra investeringen in Defensie, waarmee de steun in de eerste helft van 2023 net als 2021 hoger uitvalt dan voorgaande jaren. Circa een tiende van Nederlanders is voorstander van bezuinigingen, net als voorgaande jaren. Zes op tien denkt dat bezuinigingen de veiligheid van Nederland in gevaar kunnen brengen, een stijging ten opzichte van voorgaande jaren (2021: 56%, 2020: 53%).

Negen op de tien Nederlanders beschouwt Defensie als noodzakelijk, waarmee steun voor Defensie het hoogste punt in jaren bereikt

In totaal beschouwt 90% van Nederlanders Defensie als noodzakelijk, waarvan 22% als noodzakelijk kwaad. Dit is een stijging ten opzichte van voorgaande jaren (2021: 84%, 2020: 86%), waarmee de steun voor Defensie in de eerste helft van 2023 het hoogste punt in jaren bereikt. In totaal vindt slechts 5% van Nederlanders Defensie nauwelijks nodig of overbodig.

Steun NAVO is gestegen ten opzichte van 2021 en aandeel dat positief is over Artikel 5 is gelijk gebleven

Meer dan acht op de tien Nederlanders vindt het belangrijk dat NAVO-bondgenoten elkaar bijstaan in geval van nood, een stijging ten opzichte van 2021, en bijna zes op de tien is (zeer) positief over dat een aanval op één wordt beschouwd als een aanval op allen (Artikel 5), gelijk aan 2021. Verder vindt bijna acht op de tien het belangrijk dat een flitsmacht binnen 24 uur in actie kan komen en ongeveer driekwart van Nederlanders ondersteunt de Nederlandse deelname hieraan. Zodoende is de steun voor (de Nederlandse deelname aan) de flitsmacht gestegen ten opzichte van 2021.

Steun | Kerncijfers

Zorgen over veiligheidssituatie in de wereld

- ▣ In totaal maakt 52% zich (veel) zorgen over de veiligheidssituatie in de wereld. Hiervan maakt 35% zich tamelijk veel zorgen en 17% heel veel zorgen. 39% maakt zich een beetje zorgen en 6% helemaal niet.
- ▣ Hiermee valt het aandeel Nederlanders dat zich zorgen maakt over de veiligheidssituatie in de wereld aanzienlijk hoger uit dan in eerdere metingen (2021: 43%, 2020: 37%, 2019: 40%).

Bezuinigingen en investeringen

- ▣ Twee derde van de Nederlanders (67%) zegt voorstander te zijn van extra investeringen in Defensie, 22% is neutraal en 5% is hier tegen. Hiermee is de steun voor extra investeringen onverminderd hoog (64% in 2021).
- ▣ Een tiende (10%) van de Nederlanders is voorstander van bezuinigingen. Een kwart (23%) is neutraal en ruim de helft (58%) is hier tegen. Hiermee ligt de steun voor bezuinigingen op hetzelfde niveau als 2021 (11%).
- ▣ De meerderheid (61%) denkt dat bezuinigingen op Defensie de veiligheid van Nederland in gevaar kunnen brengen, en ligt hiermee een stuk hoger dan voorgaande jaren (2021: 56%, 2020: 53%, 2019: 55%).

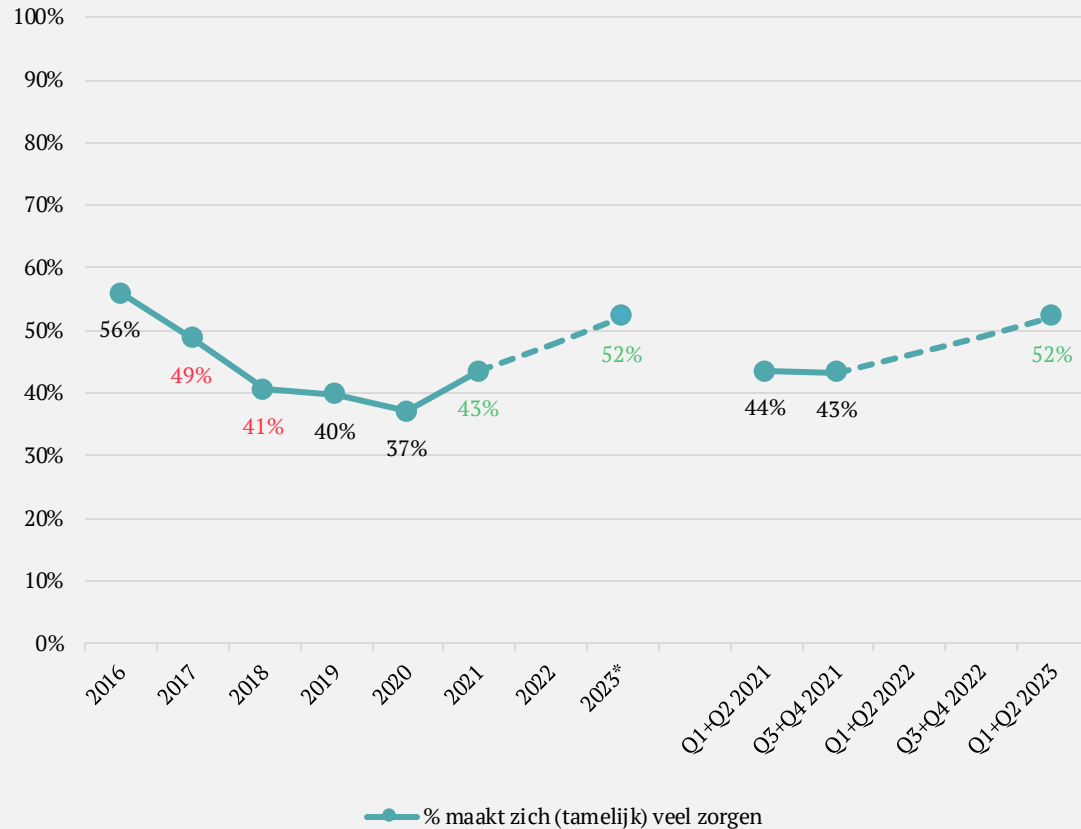
Algemene steun voor Defensie

- ▣ Bijna zeven op de tien Nederlanders (68%) vindt Defensie nodig en meer dan een vijfde (22%) vindt Defensie een noodzakelijk kwaad. Slechts 5% vindt Defensie nauwelijks nodig of overbodig.
- ▣ De steun voor Defensie (90%) is hiermee sterk toegenomen ten opzichte van 2021 (84%) en bereikt zodoende het hoogste punt sinds 2016.

NAVO

- ▣ Circa acht op de tien (82%) Nederlanders vinden het belangrijk dat NAVO-bondgenoten elkaar te hulp schieten in geval van nood, het grootste aandeel tot nu toe. Daarnaast is 57% (zeer) positief over het gegeven dat een aanval op één wordt beschouwd als een aanval op allen (Artikel 5), gelijk aan 2021.
- ▣ Bijna acht op de tien (79%) onderschrijft het belang van een flitsmacht die binnen 48 uur in actie kan komen en 73% vindt het belangrijk dat Nederland hieraan deelneemt. De steun voor de flitsmacht valt hiermee aanzienlijk hoger uit dan in 2021 (was 72%), evenals de steun voor Nederlandse deelname hieraan (was 63%).

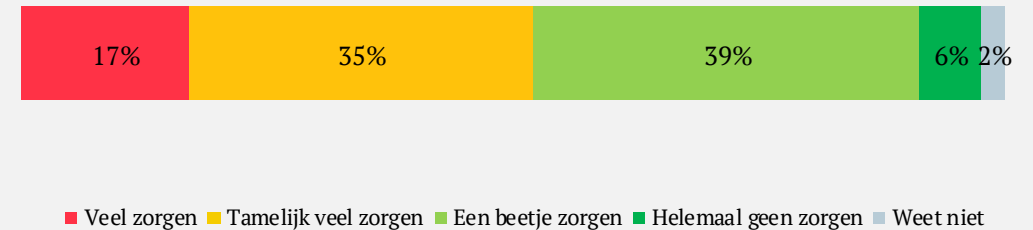
Zorgen over veiligheidssituatie wereld

Toelichting bij de vraag: Op dit moment is er in een aantal conflictgebieden in de wereld, maar ook aan de rand van Europa, veel gaande. Denk aan de strijd van ISIS in Irak en Syrië, en de situatie in Rusland en Oekraïne.

In hoeverre maak je je zorgen over de veiligheidssituatie in de wereld?

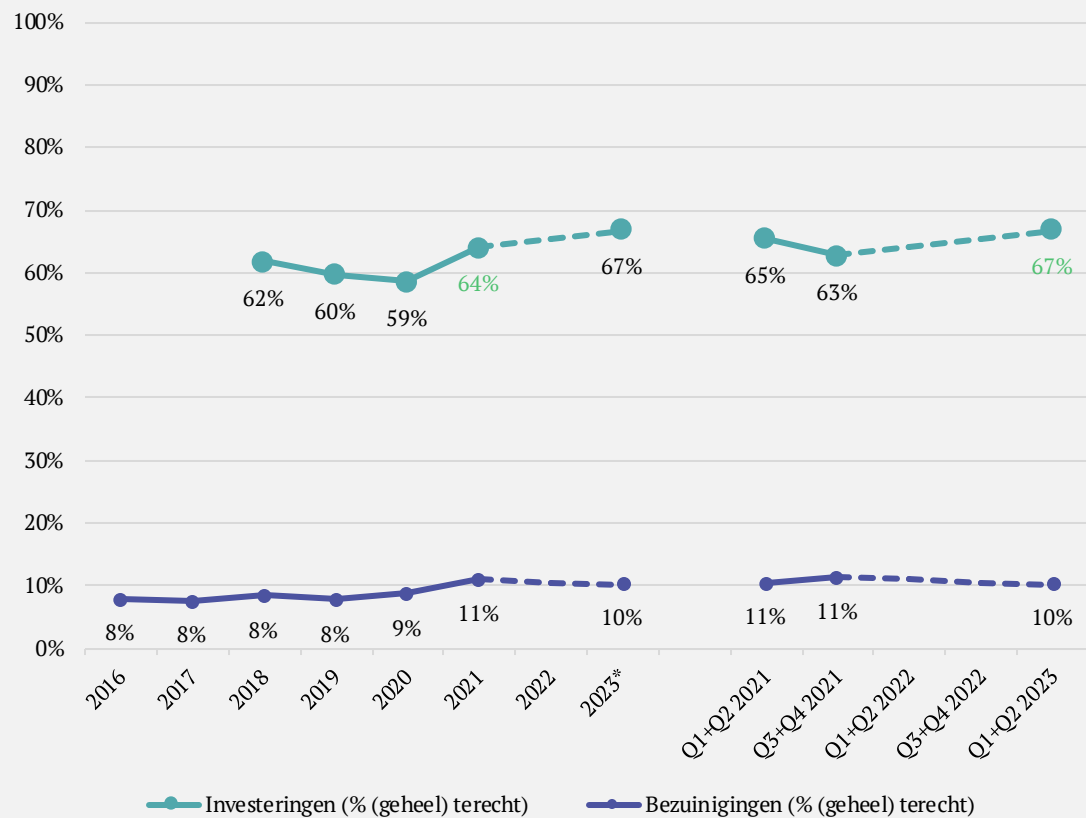
Basis: Q1 2023, n=901

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q7: In hoeverre maak je je zorgen over de veiligheidssituatie in de wereld?

Bezuinigingen vs. investeringen

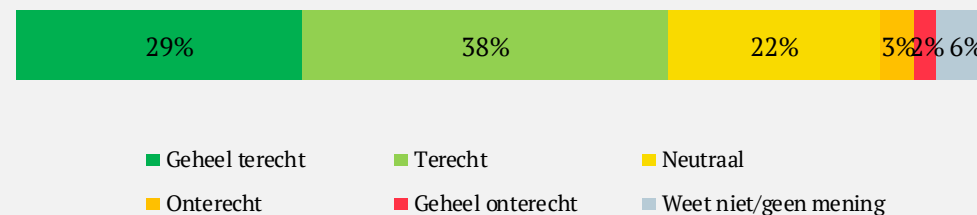
* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q12A: Vind je het onterecht of terecht als er op Defensie wordt bezuinigd?

Q12B: Vind je het onterecht of terecht als er meer geld in Defensie wordt geïnvesteerd?

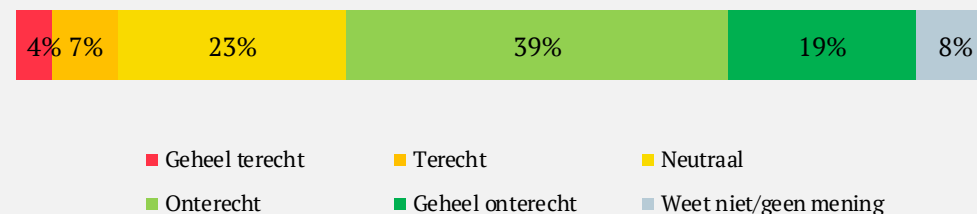
Vind je het onterecht of terecht als er meer geld in Defensie wordt geïnvesteerd?

Basis: Q1 2023 (split-run), n=440

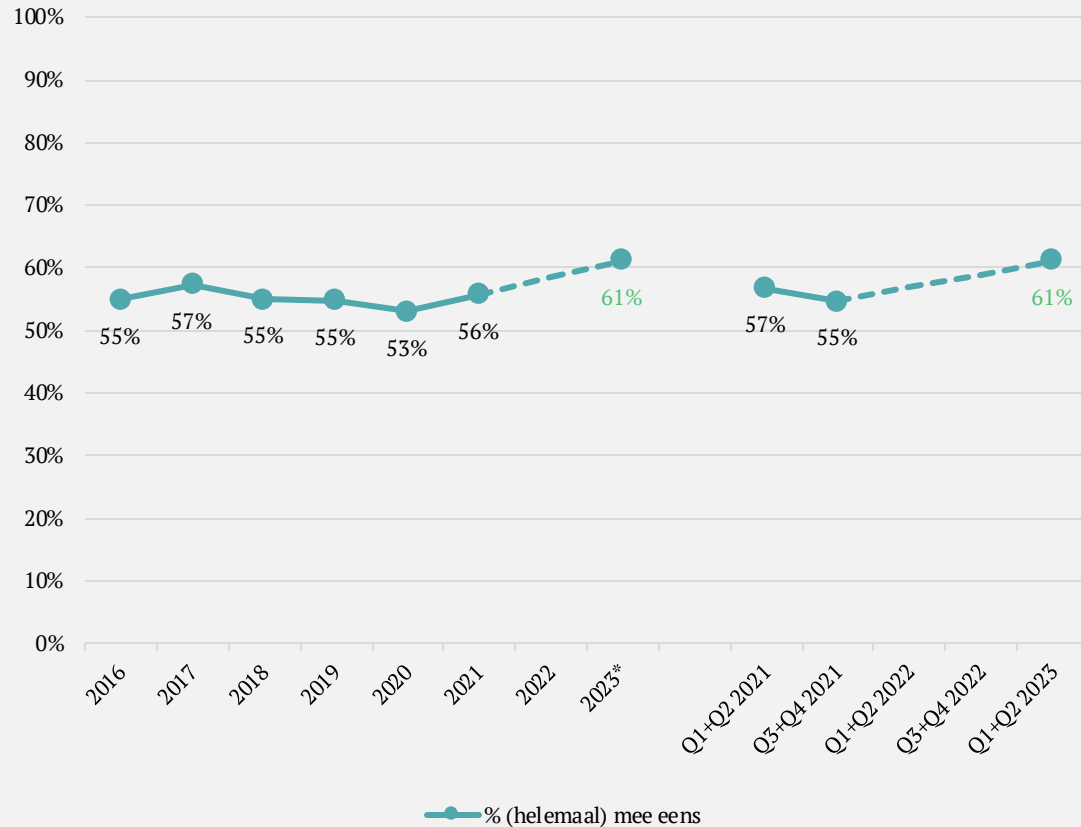

Vind je het onterecht of terecht als er op Defensie wordt bezuinigd?

Basis: Q1 2023 (split-run), n=461

Invloed op veiligheid door bezuinigingen

Door bezuinigingen op Defensie komt de veiligheid van Nederland in gevaar

Basis: Eerste helft 2023, n=1794

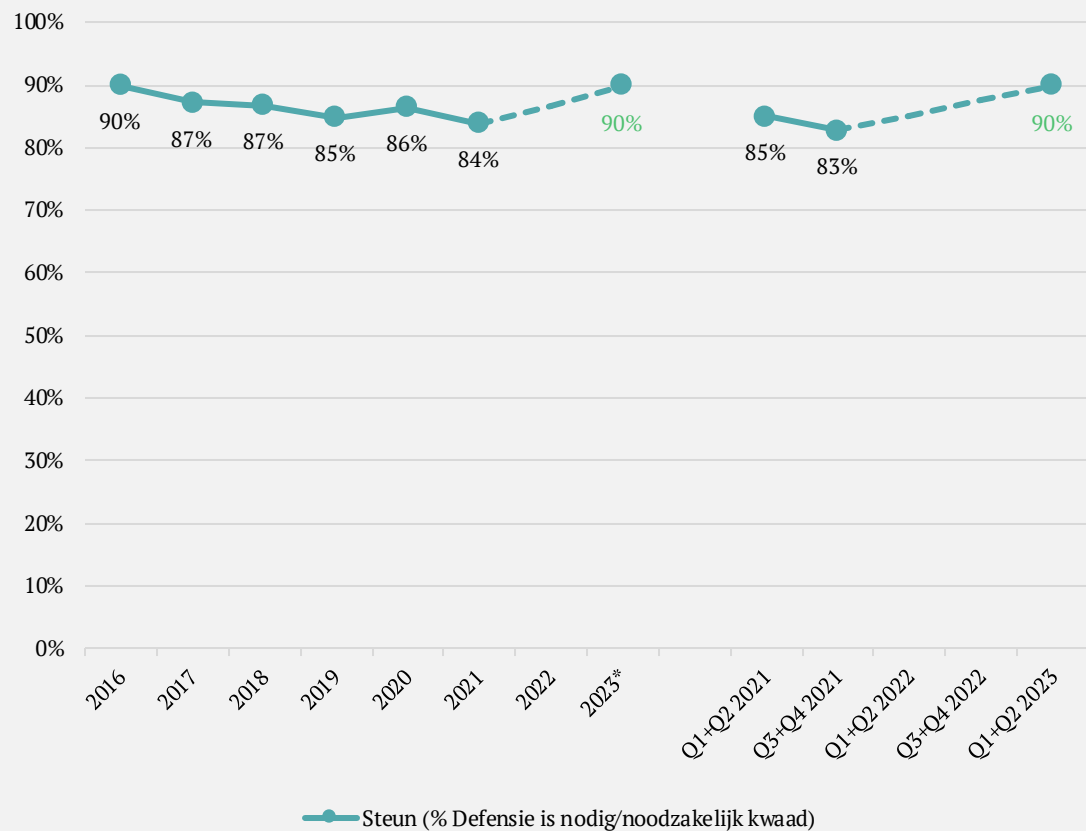

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Noch mee oneens, noch mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet niet/geen mening

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

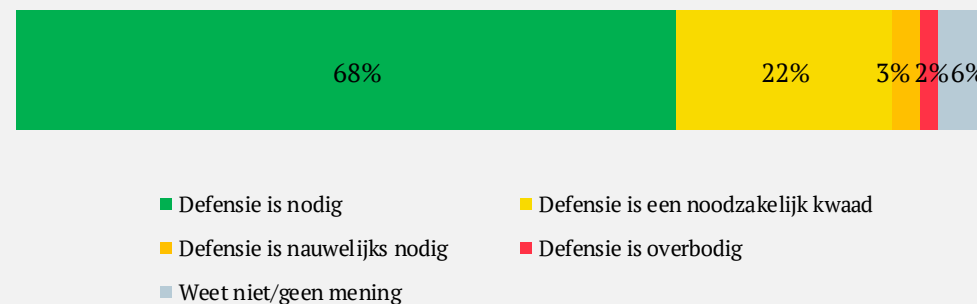
Q13: In hoeverre ben je het oneens of eens met de volgende stelling? Door bezuinigingen op Defensie komt de veiligheid van Nederland in gevaar.

Steun voor Defensie

Welk van de volgende uitspraken vind je het meest van toepassing op Defensie?

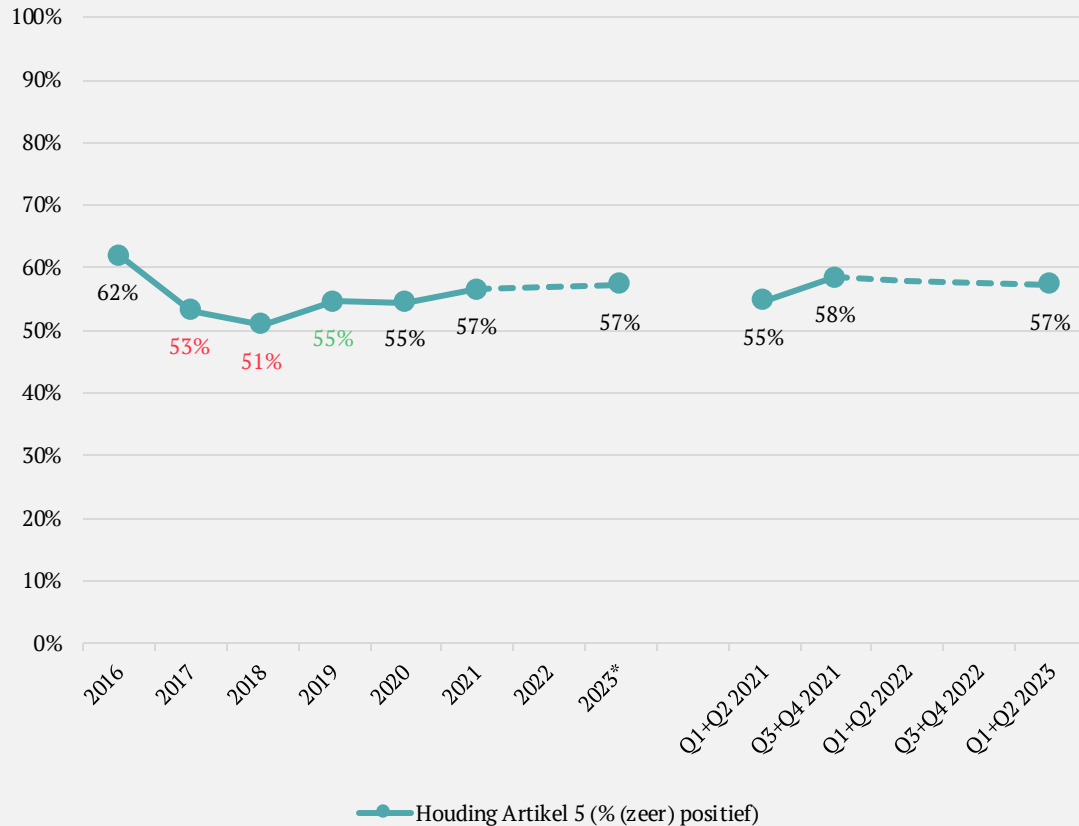
Basis: Eerste helft 2023, n=1794

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q6: Welke uitspraak vind je het meest van toepassing op Defensie?

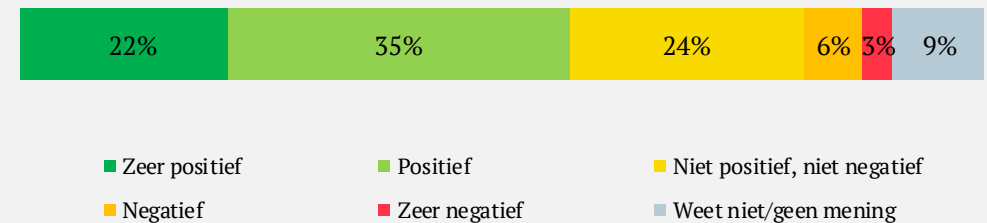
Oordeel Artikel 5 NAVO

Toelichting bij de vraag: De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) is een militair bondgenootschap van Westerse landen, waaronder Nederland. Het bondgenootschap biedt gemeenschappelijke verdediging en staat voor het behoud van vrede en veiligheid. Het Noord-Atlantische Verdrag bestaat uit 6 artikelen. Één van die artikelen, Artikel 5, beschrijft dat een gewapende aanval tegen één of meer van hen in Europa of Noord-Amerika als een aanval tegen hen allen zal worden beschouwd.

In hoeverre vind je het negatief of positief dat een aanval op één wordt beschouwd als een aanval op allen?

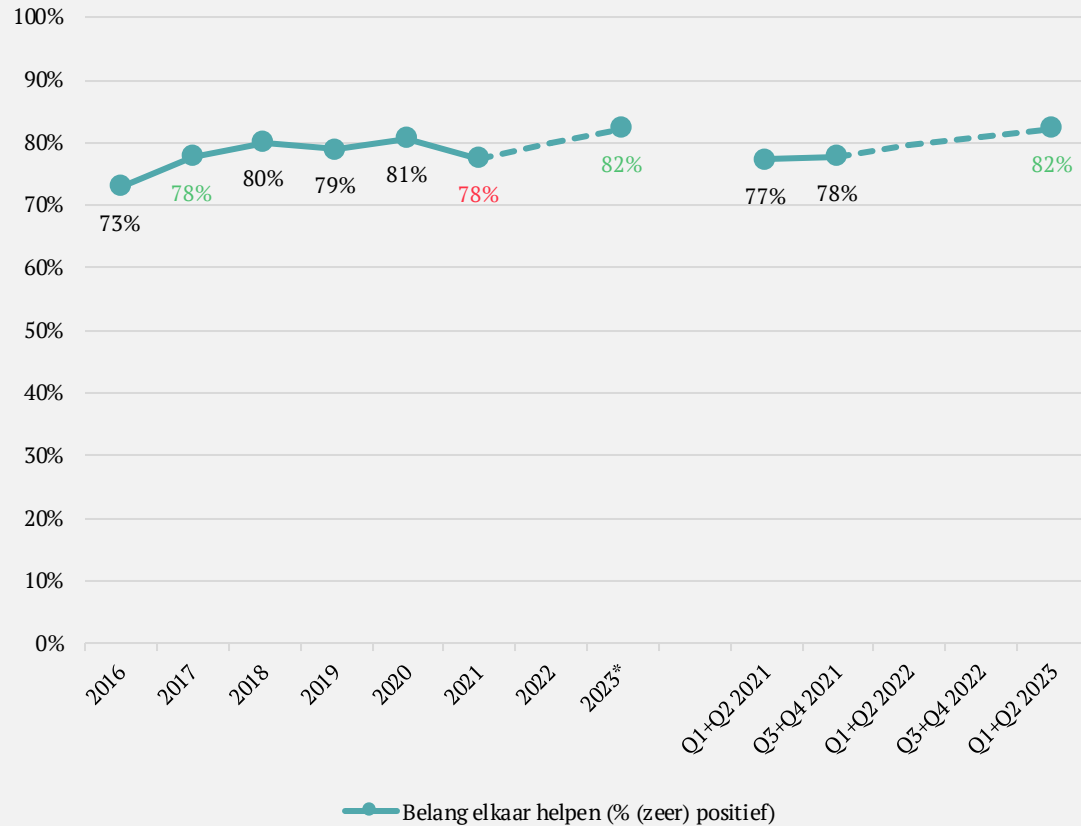
Basis: Eerste helft 2023, n=1794

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q8: In hoeverre vind je het positief of negatief dat een aanval op één wordt beschouwd als een aanval op allen?

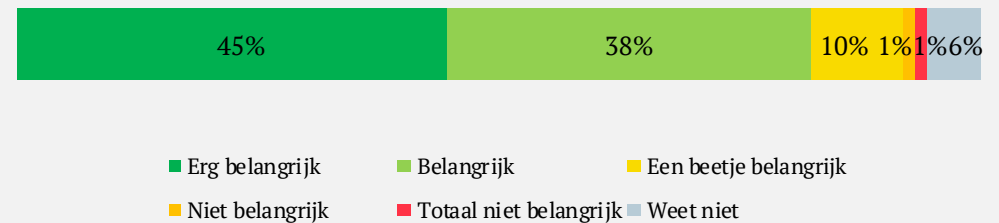
Belang dat NAVO-bondgenoten elkaar helpen

Toelichting bij de vraag: De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) is een militair bondgenootschap van Westerse landen, waaronder Nederland. Het bondgenootschap biedt gemeenschappelijke verdediging en staat voor het behoud van vrede en veiligheid. Het Noord-Atlantische Verdrag bestaat uit 6 artikelen. Één van die artikelen, Artikel 5, beschrijft dat een gewapende aanval tegen één of meer van hen in Europa of Noord-Amerika als een aanval tegen hen allen zal worden beschouwd.

Hoe belangrijk vind je het dat de NAVO-bondgenoten elkaar helpen wanneer de veiligheid van een NAVO-bondgenoot in het geding komt?

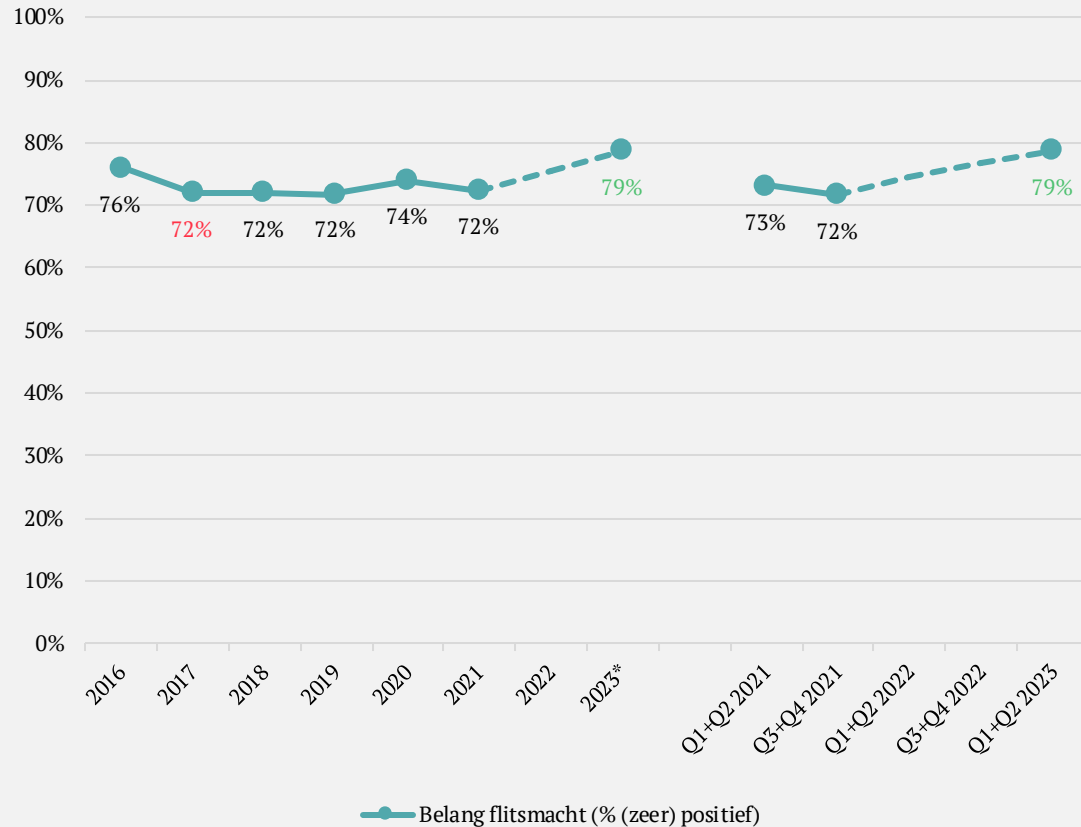
Basis: Eerste helft 2023, n=1794

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q9: Hoe belangrijk vind je het dat de NAVO-bondgenoten elkaar helpen wanneer de veiligheid van een NAVO-bondgenoot in gevaar komt?

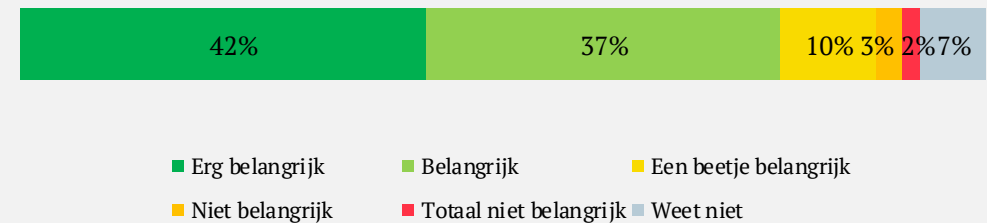
NAVO-flitsmacht

Toelichting bij de vraag: In reactie op de Russische aanwezigheid in het oosten van Oekraïne heeft de NAVO een flitsmacht (de Very High Readiness Joint Task Force, VJTF) ingesteld, die binnen 48 uur in actie kan komen als een NAVO-lidstaat wordt aangevallen.

In hoeverre vind je het belangrijk dat er een flitsmacht is die binnen 48 uur in actie kan komen in het geval dat Nederland of een andere NAVO-bondgenoot wordt aangevallen?

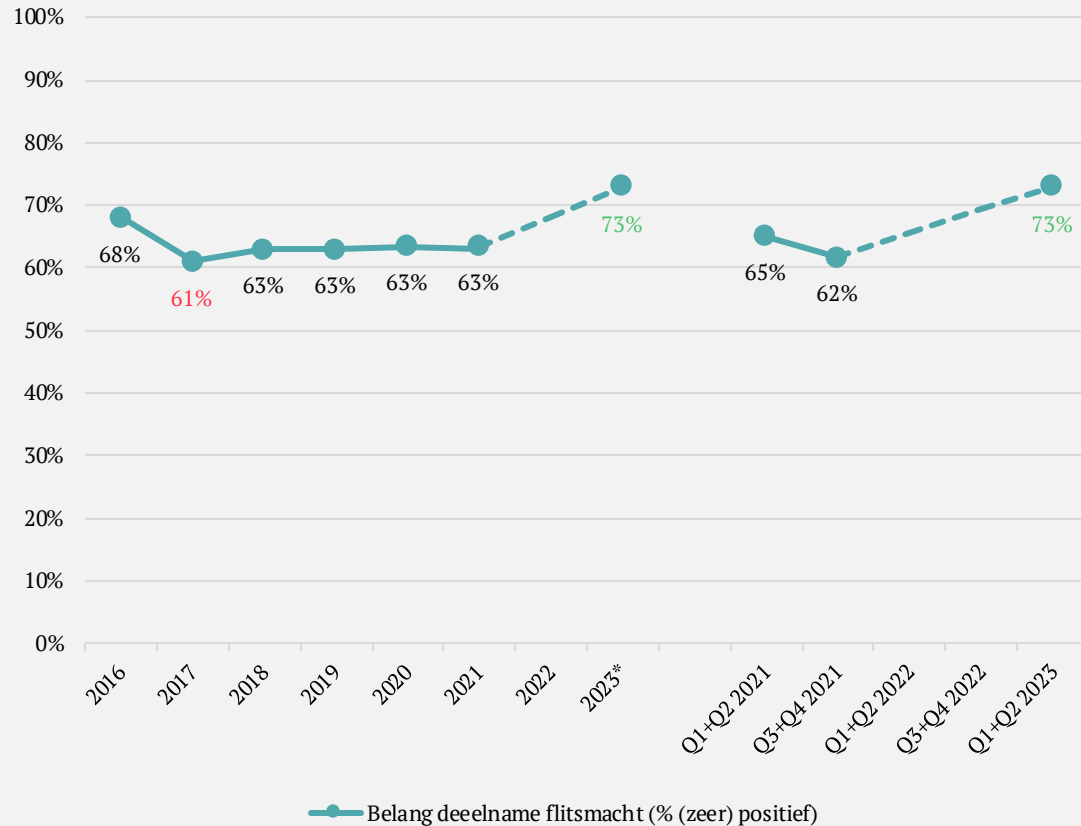
Basis: Eerste helft 2023, n=1794

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q10: In hoeverre vind je het belangrijk dat er een flitsmacht is die binnen 48 uur in actie kan komen in het geval Nederland of een andere NAVO-bondgenoot wordt aangevallen?

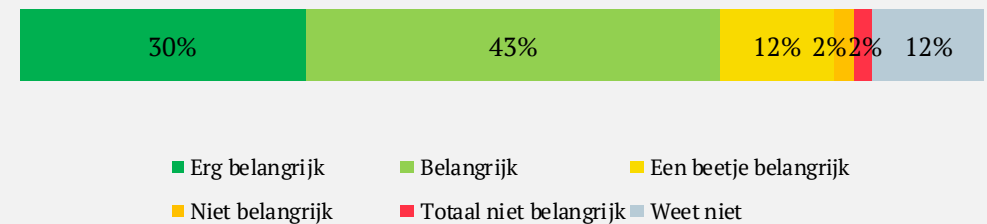
Nederlandse deelname NAVO-flitsmacht

Toelichting bij de vraag: In reactie op de Russische aanwezigheid in het oosten van Oekraïne heeft de NAVO een flitsmacht (de Very High Readiness Joint Task Force, VJTF) ingesteld, die binnen 48 uur in actie kan komen als een NAVO-lidstaat wordt aangevallen.

Wat vind je van de Nederlandse deelname aan de NAVO-flitsmacht?

Basis: Eerste helft 2023, n=1794

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q11: Wat vind je van de Nederlandse deelname aan de NAVO-flitsmacht?

Resultaten

Werkgeverschap

Werkgeverschap | Samenvatting

Beeld van Defensie als aantrekkelijke werkgever is stabiel

In de eerste helft van 2023 vindt ongeveer de helft (49%) van Nederlanders Defensie een aantrekkelijke werkgever voor jongeren. Deze resultaten liggen hiermee ongeveer op hetzelfde niveau als voorgaande jaren.

Stijging in interesse in een baan als militair, de intentie om te solliciteren is gelijk gebleven

Een vijfde (20%) van 16-35 jarigen geeft aan interesse te hebben in een baan als militair en 7% acht de kans op solliciteren (zeer) groot. Hiermee is de belangstelling voor een baan als militair gestegen ten opzichte van 2021 (S1: 17%, S2: 14%) en de sollicitatie-intentie is zodoende stabiel (2021 S1: 9%, S2: 7%).

Belangstelling voor baan als reservist en/of burgermedewerker is stabiel

De belangstelling voor een baan als reservist en/of burgermedewerker is in grote lijnen stabiel. De interesse in een baan als reservist is onder 35-55 jarigen gestegen, van 9% in de tweede helft van 2021 naar 13% in de eerste helft van 2023, maar de interesse in een baan als burgermedewerker is stabiel (2023 S1: 16%, 2021 S2: 13%). Onder 16-34 jarigen is de interesse in een baan als reservist (4%) en de interesse in een baan als burgermedewerker (8%) stabiel (was 2% en 7% in de tweede helft van 2021).

Toelichting:

In Q1 en Q2 van 2023 is er op de resultaten voor het onderdeel 'Werkgeverschap' een andere weging toegepast dan op de rest van de resultaten. Voor deze separate weging zijn respondenten met als hoogst genoten opleiding 'vmbo g/t, havo- of vwo-onderbouw' beschouwd als middelbaar opgeleid, conform de rangcategorieën bij Defensie. Deze indeling is voor de resultaten voor 'Werkgeverschap' meer bruikbaar dan de reguliere indeling die wordt gebruikt bij de weging die wordt toegepast op de overige resultaten, waarbij respondenten met als hoogst genoten opleiding 'vmbo g/t, havo- of vwo-onderbouw' als laagopgeleid worden beschouwd, conform CBS.

Werkgeverschap | Kerncijfers

Algemene indruk Defensie als werkgever voor jongeren

- 📊 Ongeveer de helft (49%) vindt Defensie een aantrekkelijke werkgever voor jongeren, vergelijkbaar met voorgaande metingen (2021: 47%, 2020: 49%).
- 📊 In de eerste helft van 2023 vindt 13% Defensie *geen* aantrekkelijke werkgever voor jongeren. Ongeveer een kwart (26%) is hierin neutraal en circa een tiende (11%) weet het niet.

Interesse in een baan als militair (16 tot 35 jaar)

- 📊 In het eerste halfjaar van 2023 geeft 20% van de 16-35 jarigen aan interesse te hebben in een baan als militair. Daarnaast acht 7% van de (misschien) geïnteresseerden de kans op solliciteren (zeer) groot. Zodoende ligt de sollicitatiekans hiermee op hetzelfde niveau als in 2021 (S1: 9%, S2: 7%).

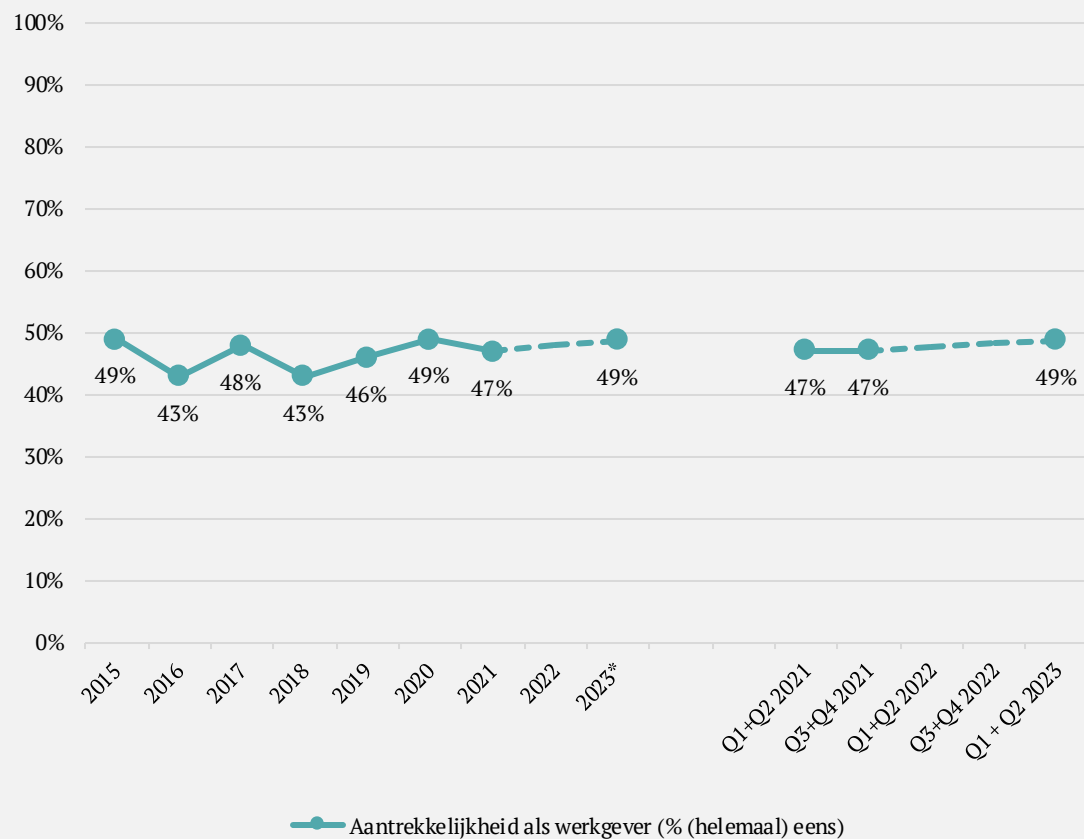
Interesse in een baan als reservist

- 📊 Van de 35-55 jarigen geeft 13% aan interesse te hebben in een baan als reservist en is hiermee gestegen ten opzichte van de tweede helft van 2021 (was 9%). Van de groep (misschien) geïnteresseerden schat 17% de kans op solliciteren in als (zeer) groot, wat neerkomt op 4% van de hele groep.
- 📊 Van de 16-34 jarigen zonder interesse in een baan als militair, zegt 4% geïnteresseerd te zijn in een baan als reservist. Van de groep (misschien) geïnteresseerden schat 2% de kans op solliciteren in als (zeer) groot.

Interesse in een baan als burgermedewerker

- 📊 16% van 35-55 jarigen zegt geïnteresseerd te zijn in een baan bij Defensie als burgermedewerker. 12% van (misschien) geïnteresseerden schat de kans op solliciteren (zeer) groot, vergelijkbaar met de tweede helft van 2021 (13%).
- 📊 Van de 16-34 jarigen zonder interesse in een baan als militair, is 8% geïnteresseerd in een baan als burgermedewerker. Van degenen die (misschien) interesse hebben, acht 5% de kans op solliciteren (zeer) groot, vergelijkbaar met 2021 (S1: 2%, S2: 1%).

Aantrekkelijke werkgever voor jongeren

Defensie is een aantrekkelijke werkgever voor jongeren

Basis: Eerste helft 2023 (allen), n=1794

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Noch mee oneens, noch mee oneens
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet niet/geen mening

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

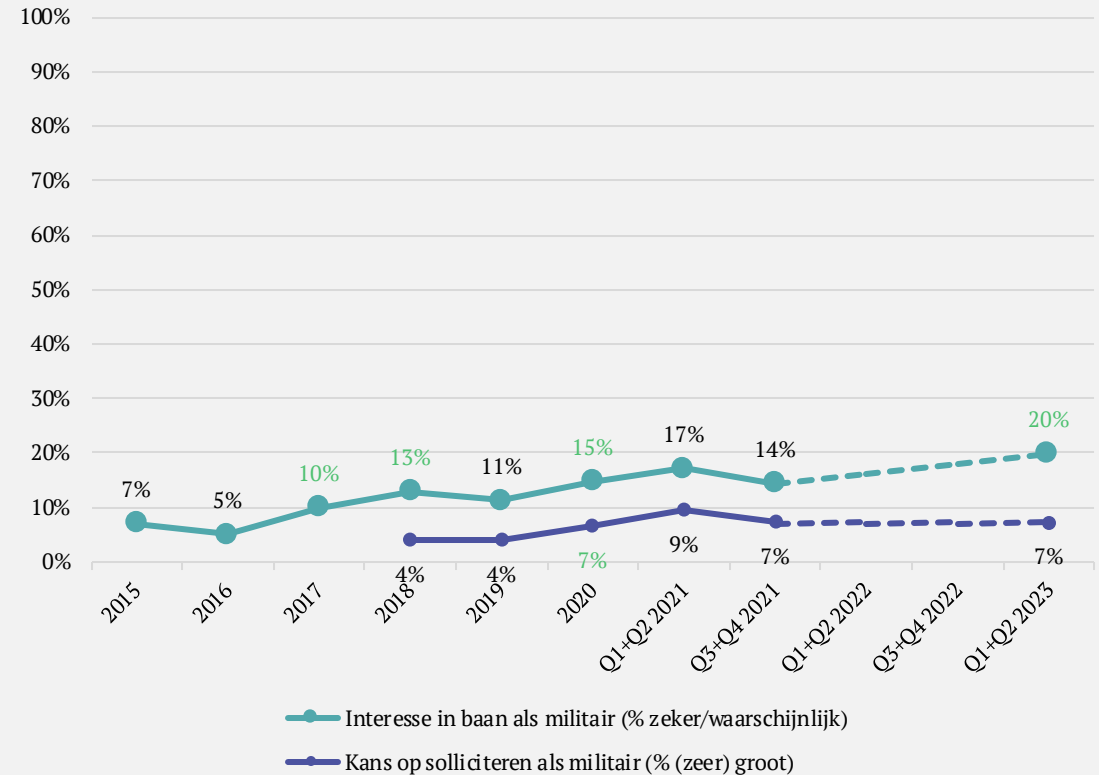
Q15: In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling? Defensie is een aantrekkelijke werkgever voor jongeren.

Interesse in een baan als militair

De interesse onder jongeren in een baan als militair ligt in de eerste helft van 2023 op 20% en is zodoende gestegen ten opzichte van 2021 (S1: 17%, S2: 14%). Daarnaast geeft 13% aan *misschien* interesse te hebben in een baan als militair. Van degenen die geïnteresseerd zijn in een baan als militair, acht 7% de kans op solliciteren (zeer) groot, een aandeel vergelijkbaar met 2021 (S1: 9%, S2: 7%).

Interesse in baan als militair

Basis: 16 t/m 34 jaar

Q14: Heb je interesse in een baan als militair bij Defensie?

Q25: Hoe groot is de kans dat je in de komende 12 maanden bij Defensie gaat solliciteren?

Interesse in een baan als reservist

35 tot 55 jaar:

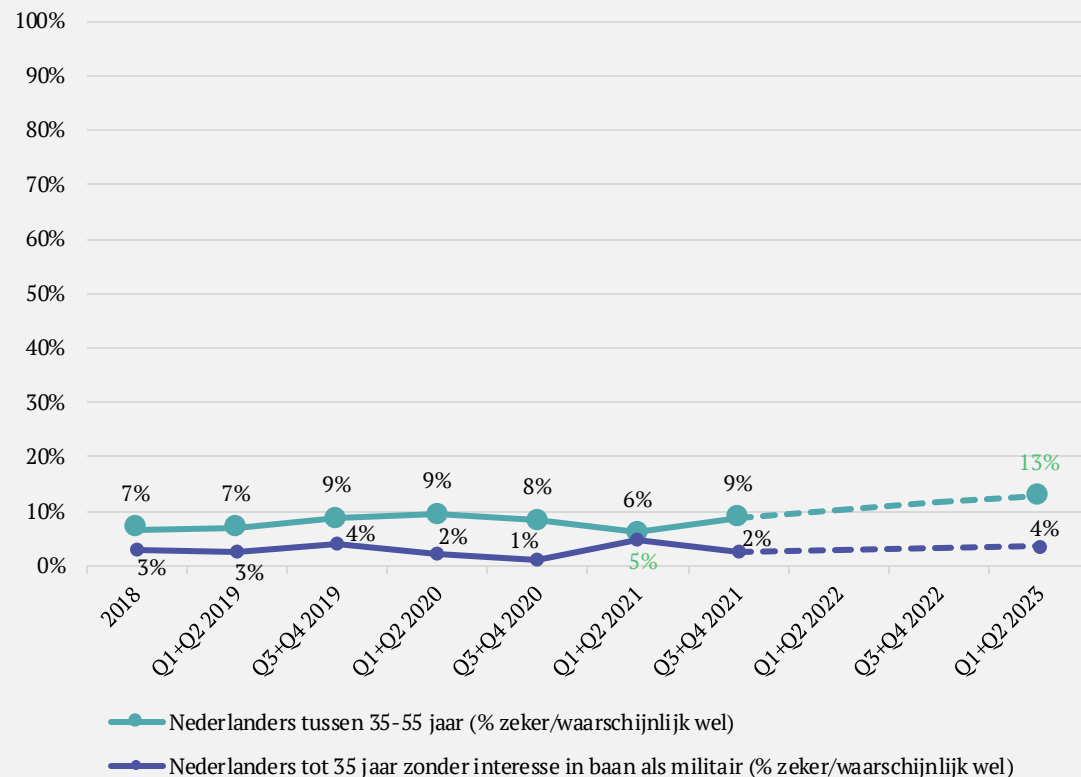
- In de huidige meting geeft 13% van de 35 tot 55 jarigen aan interesse te hebben in een baan als reservist. Daarnaast zegt 14% *misschien* interesse te hebben.
- Sollicitatie-intentie (niet in de grafiek): onder degenen die (misschien) interesse hebben in een baan als reservist, acht 17% de kans (zeer) groot in de komende 12 maanden te zullen solliciteren. In totaal is dit 4% van de 35 tot 55 jarigen.

16 tot 35 jaar zonder interesse in baan als militair:

- Van de 16 tot 35 jarigen zonder interesse in een baan als militair, heeft 4% (mogelijk) interesse in een baan als reservist. Daarnaast geeft 13% aan *misschien* geïnteresseerd te zijn.
- Sollicitatie-intentie (niet in de grafiek): onder de groep die (misschien) interesse heeft in een baan als reservist, acht 2% de kans (zeer) groot in de komende 12 maanden te solliciteren. Dit is ongeveer 1% van de totale groep jongeren die geen interesse heeft in een baan als militair.

Interesse in een baan als reservist

Basis: 35-55 jaar, of <35 jaar zonder interesse in baan als militair

Q27A: Defensie heeft naast militairen ook reservisten en burgers in dienst. Als reservist ben je parttime als militair in dienst bij Defensie, terwijl je daarnaast je normale baan behoudt. Er wordt verwacht dat je zeker 14 dagen per jaar beschikbaar kunt zijn voor inzet. Heb je interesse in een baan bij Defensie als reservist?

Q25A: Hoe groot is de kans dat je in de komende 12 maanden bij Defensie gaat solliciteren als reservist?

Interesse in een baan als burgermedewerker

35 tot 55 jaar:

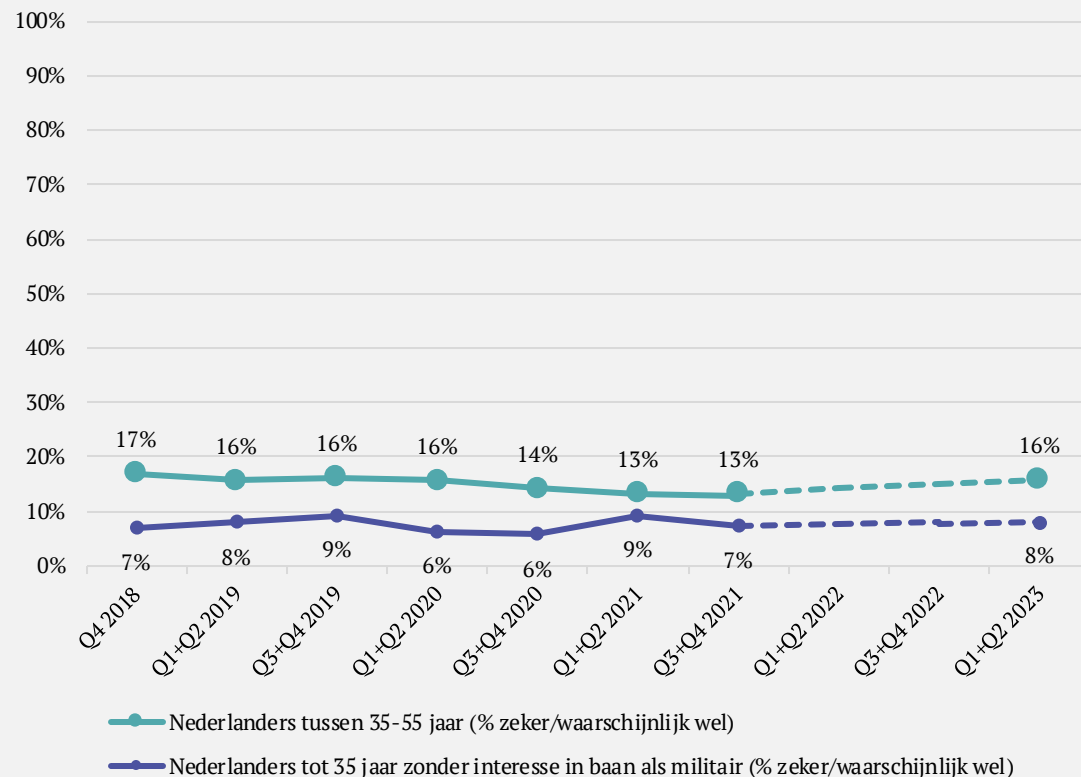
- Van de 35 tot 55 jarigen geeft 16% aan interesse te hebben in een baan als burgermedewerker. Daarnaast geeft 21% aan *misschien* interesse te hebben, vergelijkbaar met eerdere metingen.
- Sollicitatie-intentie (niet in de grafiek): van degenen die (misschien) interesse hebben in een baan als burgermedewerker, acht 12% de kans (zeer) groot in de komende 12 maanden te solliciteren. In totaal is dit 4% van de 35 tot 55 jarigen.

16 tot 35 jaar zonder interesse in baan als militair:

- Van de 16 tot 35 jarigen zonder interesse in een baan als militair, zegt 8% (mogelijk) interesse in een baan als burgermedewerker te hebben. Verder geeft 23% aan hier *misschien* interesse in te hebben.
- Sollicitatie-intentie (niet in de grafiek): onder de groep die (misschien) interesse heeft in een baan als reservist, acht 5% de kans (zeer) groot in de komende 12 maanden te solliciteren. Dit betreft ongeveer 1% van de totale groep jongeren die geen interesse heeft in een baan als militair. Hiermee lijkt de kans op solliciteren ongeveer op hetzelfde niveau te liggen als in 2021 (S1: 2%, S2: 1%).

Interesse in een baan als burgermedewerker

Basis: 35-55 jaar of <35 jaar zonder interesse in baan als militair

Q27B: Als burgermedewerker lever je op je eigen vakgebied een bijdrage aan de professionele defensieorganisatie en daarmee indirect aan vrede en veiligheid in binnen- en buitenland.

Q25B: Hoe groot is de kans dat je in de komende 12 maanden bij Defensie gaat solliciteren als burgermedewerker?

Resultaten

Missies

Missies | Samenvatting

Stijging in belangstelling en steun voor missie Irak

In de eerste helft van 2023 zegt ruim een derde belangstelling te hebben voor de missie tegen ISIS in Irak, een stijging ten opzichte van 2021. Net als voorgaande jaren zegt een tiende iets hierover gezien te hebben. Ook het aandeel dat voorstander is van de missie, is ten opzichte van 2021 gestegen. ISIS bestrijden is de meest genoemde reden hiervoor. Bijna een vijfde denkt dat de missie de dreiging in Nederland kleiner zal maken, vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Belangstelling en bereik missie Litouwen gestegen, evenals verwachte impact

Bijna drie op de tien Nederlanders geven aan belangstelling te hebben voor de missie in Litouwen en circa een tiende heeft hier iets over gezien, een stijging ten opzichte van 2021. Een derde is voorstander van deze missie. Een belangrijke reden hiervoor is de plicht om (een NAVO-lid) te helpen. Circa een derde denkt dat de dreiging aan de Oostgrens van Europa door de missie kleiner zal worden, een stijging ten opzichte van voorgaande jaren.

Missies | Kerncijfers

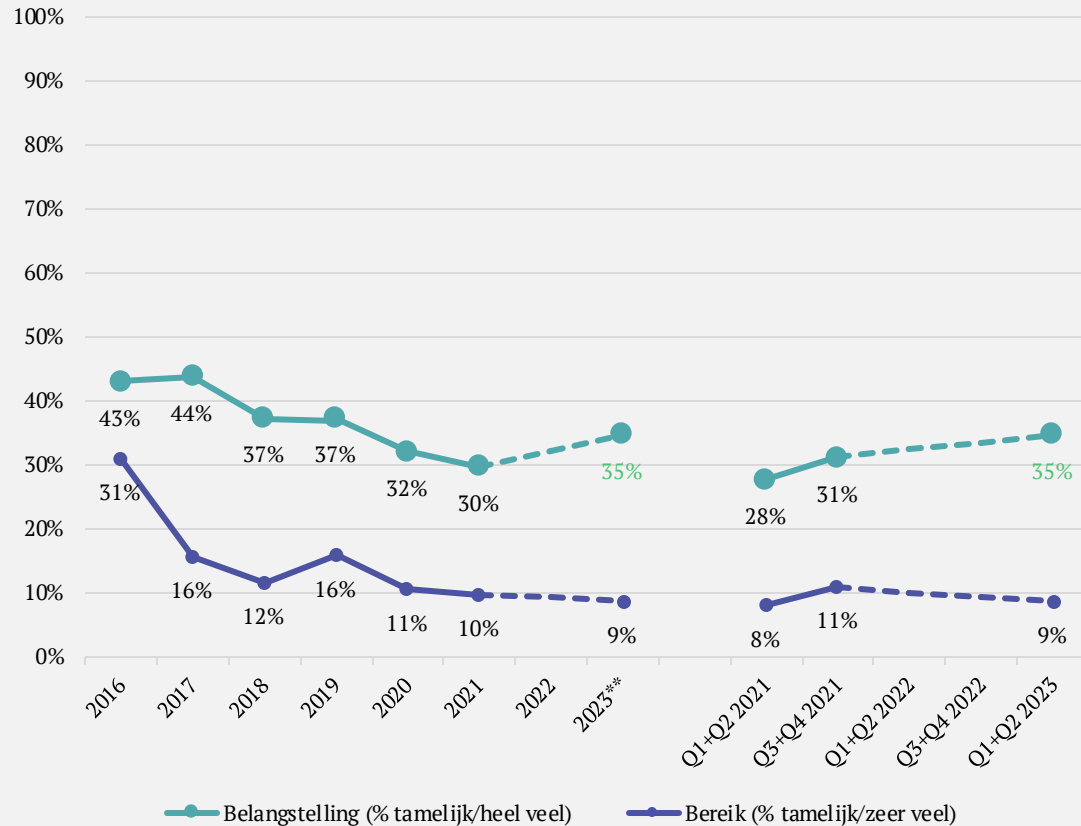
Missie Irak

- 35% heeft belangstelling voor de missie tegen ISIS in Irak, een sterke stijging ten opzichte van 2021 (30%) en 2020 (32%). Het bereik van de missie is stabiel (9%, 2021: 10%, 2020: 11%).
- 47% is (sterk) voorstander van de missie, een aanzienlijke stijging ten opzichte van de tweede helft van 2021 (41%), en 12% (sterk) tegenstander. De rest is neutraal (26%) of weet het niet (15%).
- De belangrijkste argumenten voor de missie zijn: ISIS/terrorisme bestrijden (37%), wereldvrede/veiligheid (20%) en plicht (11%). Verder denkt 19% dat deze missie de terroristische dreiging in Nederland kleiner zal maken, vergelijkbaar met voorgaande jaren (2021: 16%, 2020: 16%).

Missie Litouwen

- Bijna drie op de tien (28%) ondervraagden heeft belangstelling voor de missie in Litouwen en 10% heeft hier onlangs over gehoord, een sterke stijging ten opzichte van voorgaande metingen (2021: 22% en 6%, 2020: 18% en 4%).
- Een derde (33%) is (sterk) voorstander van de missie en 9% is (sterk) tegenstander. Een derde (33%) is neutraal en de rest weet het niet (25%).
- De belangrijkste argumenten voor de missie zijn de plicht om NAVO-landen te helpen (33%), de bedreiging van Rusland (19%) en het nut/belang van het werk (12%). Een derde (33%) denkt dat deze missie de dreiging in het oosten van Europa kleiner zal maken, een grote toename ten opzichte van 2021 (27%).

Missie tegen ISIS in Irak | Bereik en belangstelling

Heb je de laatste tijd iets gezien, gehoord of gelezen met betrekking tot de strijd tegen ISIS van Nederlandse militairen in Irak?

Basis: 1/3 van steekproef S1 2023* (n=292)

In hoeverre heb je belangstelling voor de strijd tegen ISIS van Nederlandse militairen in Irak?

Basis: 1/3 van steekproef S1 2023* (n=292)

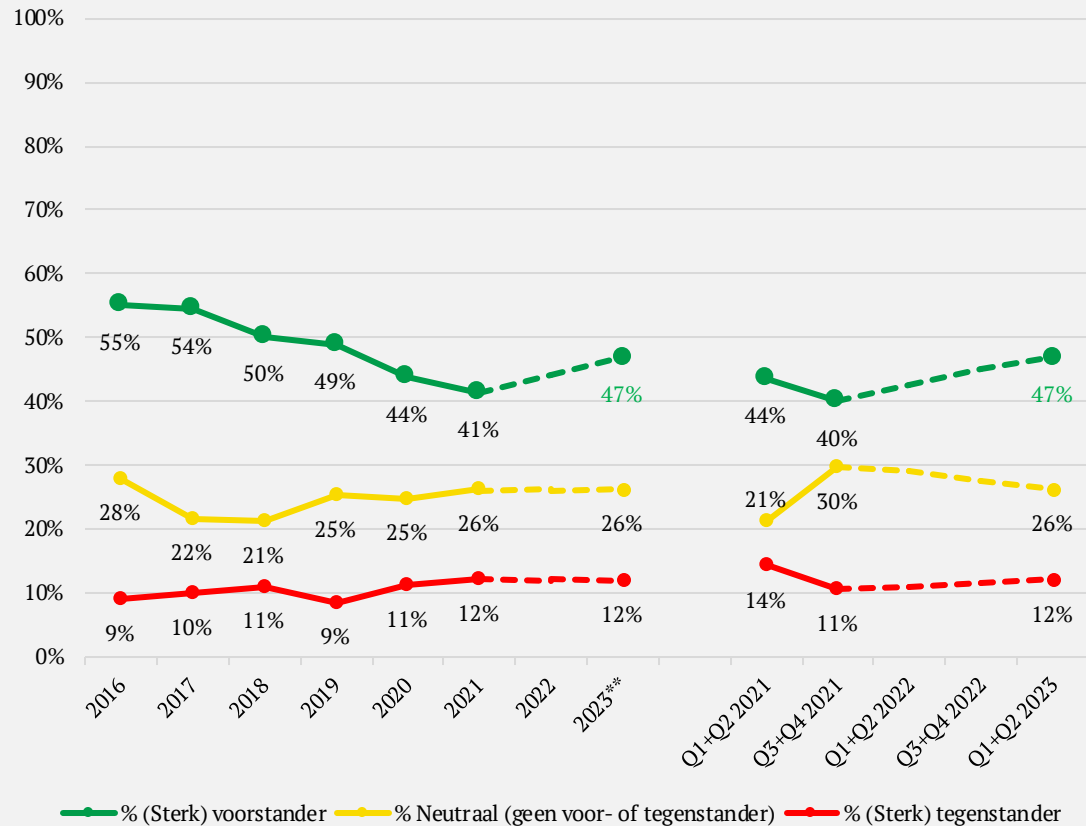
* Eind april 2023 is de inzet van Defensie in Irak (grotendeels) gestopt en zijn de vragen hierover uitgezet. Sindsdien krijgen respondenten één van de andere missies te zien, waardoor de respons op de vragen over de missie in Irak lager uitvalt.

** Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q18A: Heb je de laatste tijd iets gezien, gehoord of gelezen met betrekking tot de strijd tegen ISIS van Nederlandse militairen in Irak?

Q18B: In hoeverre heb je belangstelling voor de strijd tegen ISIS van Nederlandse militairen in Irak?

Missie tegen ISIS in Irak | Steun

Ben je tegenstander of voorstander van de strijd tegen ISIS van Nederlandse militairen in Irak?

Basis: 1/3 van steekproef S1 2023* (n=292)

- Sterk voorstander
- Overwegend voorstander
- Geen voorstander, geen tegenstander
- Overwegend tegenstander
- Sterk tegenstander
- Weet niet/geen mening

* Eind april 2023 is de inzet van Defensie in Irak (grotendeels) gestopt en zijn de vragen hierover uitgezet. Sindsdien krijgen respondenten één van de andere missies te zien, waardoor de respons op de vragen over de missie in Irak lager uitvalt.

** Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q18C: Ben je tegenstander of voorstander van de strijd tegen ISIS in Irak?

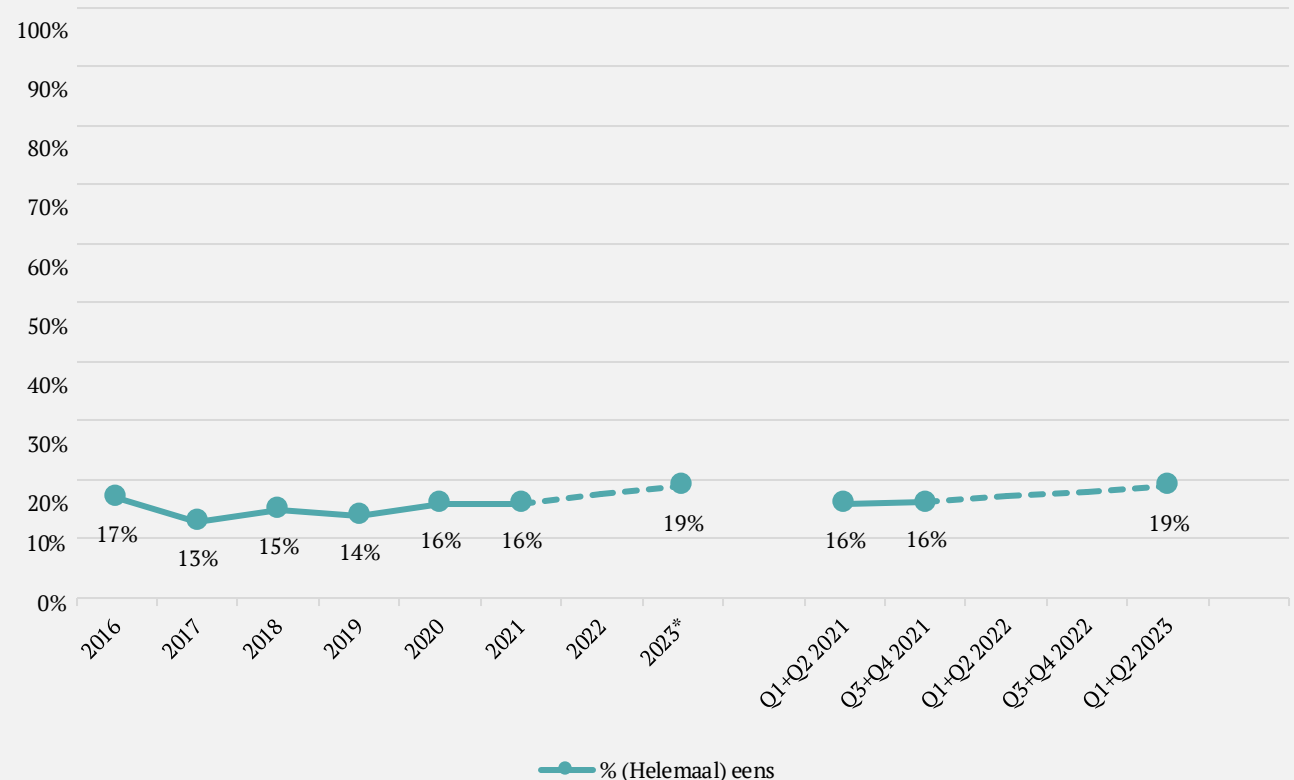
Missie tegen ISIS in Irak | Voor- en tegenstanders

Argumenten voorstanders Missie in Irak (n=88)	% Genoemd door voorstanders
ISIS/terrorisme bestrijden	37%
Veiligheid voor iedereen/ wereldvrede	20%
Plicht	11%
Goed/nuttig/belangrijk werk	9%
Stabiliteit/rust/vrede/veiligheid Irak	8%
Veiligheid	6%
Uitbreiding dreiging voorkomen	5%
Internationale aanpak vereist	4%
Overig	9%
Weet niet	2%

Argumenten tegenstanders Missie in Irak (n=26)	% Genoemd door tegenstanders
Teveel bemoeienis	41%
Zinloos	19%
Risico op vergelding/aanslagen	12%
Gevaarlijk	8%
Militairen moeten zich in NL/Europa inzetten	8%
Aanwezigheid militairen leidt tot meer onrust	4%
Overig	8%
Weet niet	8%

De Nederlandse inzet in Irak zal de terroristische dreiging in Nederland kleiner maken

Basis: heeft de vragen over de missie beantwoord

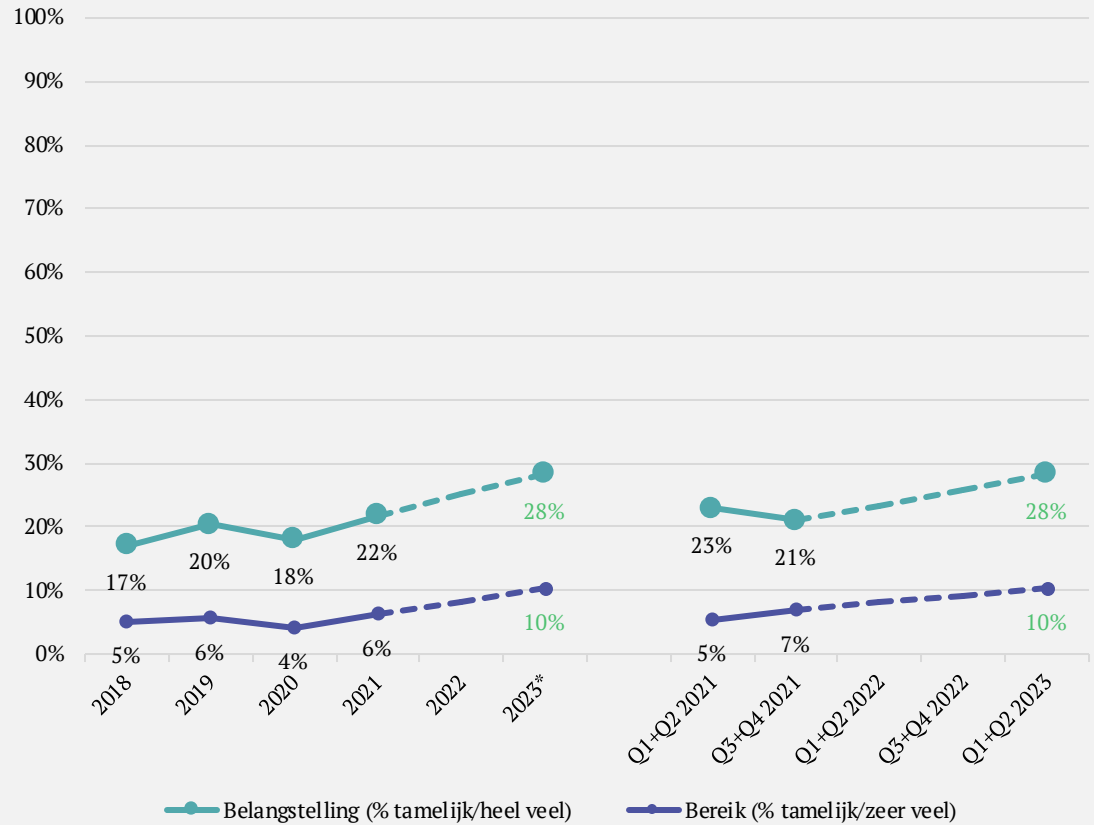
* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q18C: Ben je tegenstander of voorstander van de strijd tegen ISIS in Irak?

Q18D: Kun je aangeven waarom je voorstander/tegenstander bent van de strijd tegen ISIS van Nederlandse militairen in Irak?

Q18E: In hoeverre ben je het eens of oneens met de onderstaande stelling? De Nederlandse inzet in Irak zal de terroristische dreiging in Nederland kleiner maken

Missie in Litouwen | Bereik en belangstelling

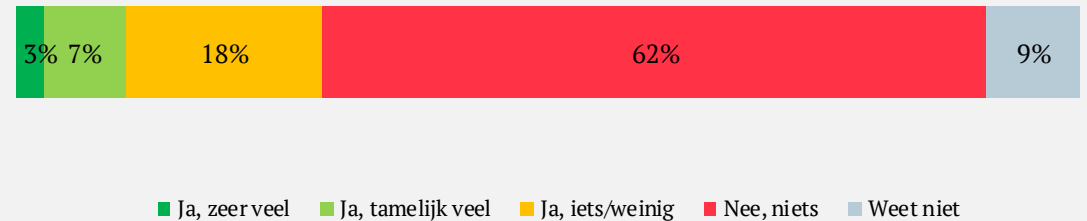
* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q29A: Heb je de laatste tijd iets gezien, gehoord of gelezen met betrekking tot de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Q29B: In hoeverre heb je belangstelling voor de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Heb je de laatste tijd iets gezien, gehoord of gelezen met betrekking tot de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Basis: 1/3 van steekproef S1 2023 (n=760)

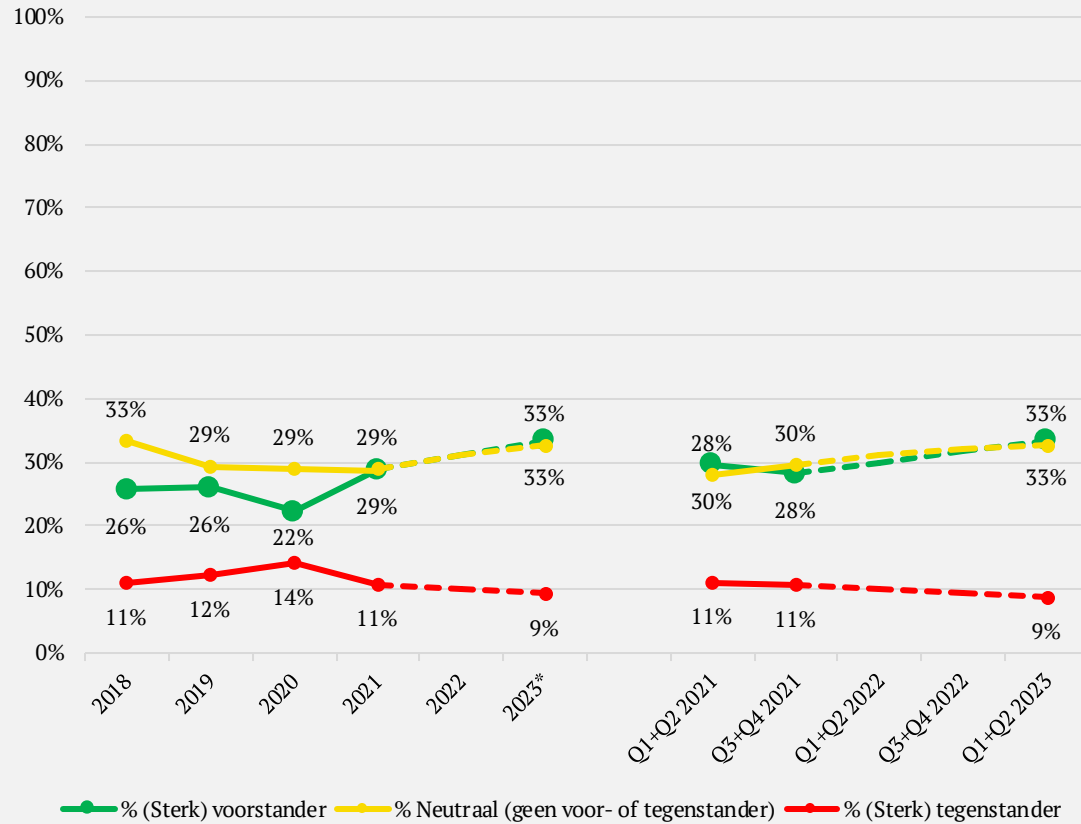

In hoeverre heb je belangstelling voor de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Basis: 1/3 van steekproef S1 2023 (n=760)

Missie in Litouwen | Steun

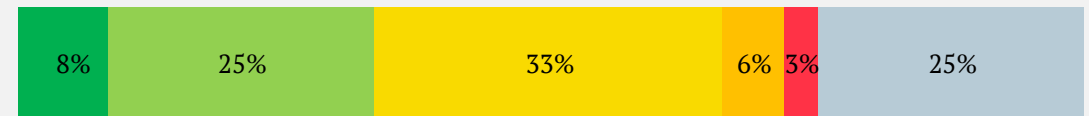

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q29C: Ben je tegenstander of voorstander van de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Ben je tegenstander of voorstander van de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Basis: 1/3 van steekproef S1 2023 (n=760)

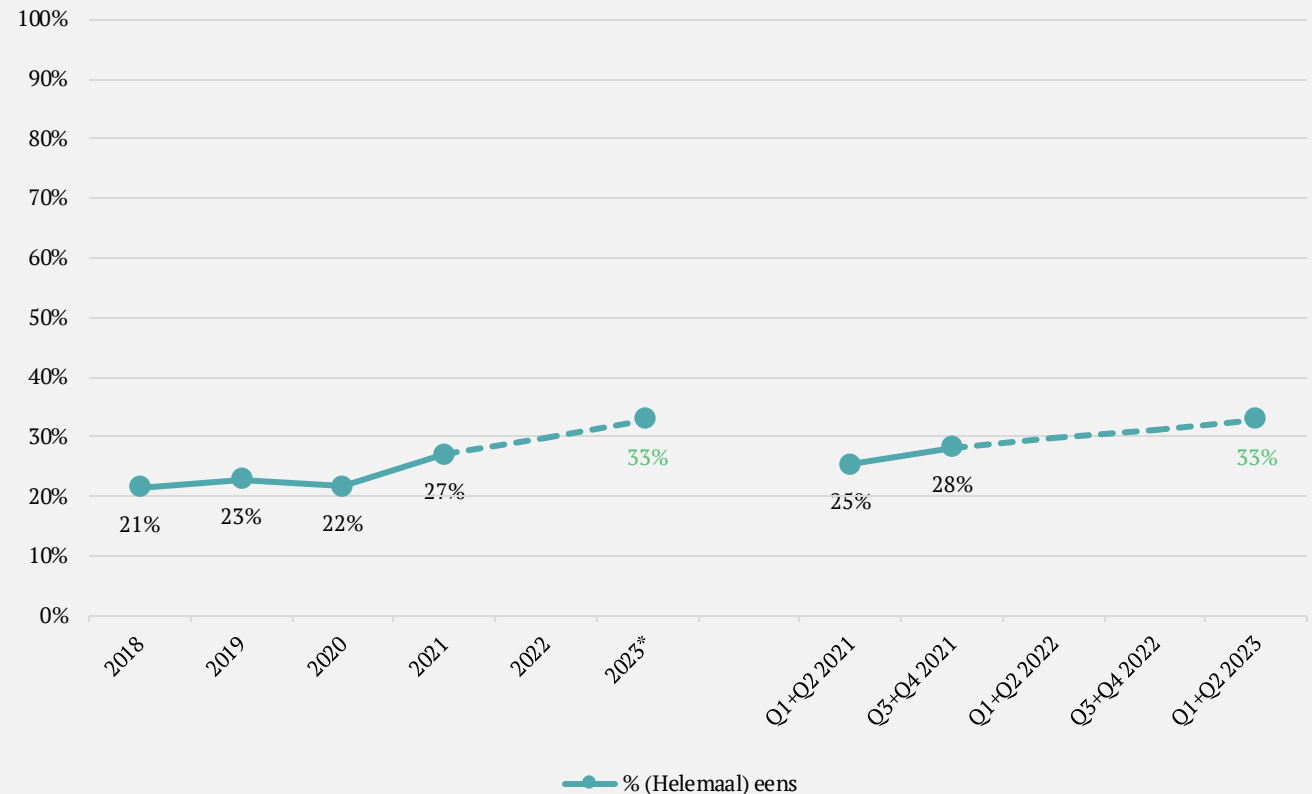
- Sterk voorstander
- Overwegend voorstander
- Geen voorstander, geen tegenstander
- Overwegend tegenstander
- Sterk tegenstander
- Weet niet/geen mening

Missie in Litouwen | Voor- en tegenstanders

Argumenten voorstanders missie Litouwen (n=153)	% Genoemd door voorstanders
NAVO-lid / plicht om te helpen	33%
Rusland vormt een bedreiging	19%
Goed/nuttig/belangrijk werk	12%
Veiligheid voor iedereen	11%
Signaal naar Rusland / Sterk bondgenootschap	11%
Grenzen van Europa verdedigen	9%
Bescherming / ondersteuning Litouwen	7%
Verwachting internationale gemeenschap ook helpen	1%
Overig/weet niet	5%
Argumenten tegenstanders missie Litouwen (n=31)	% Genoemd door tegenstanders
Teveel bemoeienis / niet ons probleem	23%
Zinloze missie	19%
Niet nodig / Rusland vormt geen bedreiging	16%
Militairen moeten zich met NL bezighouden	13%
Dit is provocerend / machtsvertoon tegen Rusland	12%
Gevaarlijke missie	7%
Algemeen tegen militaire inzet / NAVO-deelname	3%
Kost teveel geld / te weinig middelen Defensie	2%
Overig	8%
Weet niet/geen antwoord	3%

De Nederlandse inzet in Litouwen zal de dreiging aan de oostgrens van Europa kleiner maken

Basis: heeft de vragen over de missie beantwoord

* Resultaten 2023 gelden voor Q1 en Q2 (t/m juni)

Q29C: Ben je tegenstander of voorstander van de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Q29D: Kun je aangeven waarom je voorstander/tegenstander bent van de inzet van Nederlandse militairen in Litouwen?

Q29E: In hoeverre ben je het eens of oneens met de onderstaande stelling? De Nederlandse inzet in Litouwen zal de dreiging aan de oostgrens van Europa kleiner maken.

04 *Bijlagen*

Toelichting rapportcijfers Competenties

Vanaf het tweede kwartaal van 2018 is de berekening van het overall rapportcijfer voor Competenties aangepast. Voorheen (van Q1 2017 t/m Q2 2018) werd het rapportcijfer voor de competenties van Defensie in het algemeen rechtstreeks uitgevraagd in de Draagvlakmonitor. Met ingang van Q2 2018 is het overall rapportcijfer voor Competenties (zie pagina 15) een afgeleide van de rapportcijfers die aan de uitvoering van de drie grondwettelijke taken van Defensie worden toegekend (zie pagina 18), in combinatie met een constante score. De drie rapportcijfers leggen hierbij verschillend gewicht in de schaal. Voor het bepalen van het gewicht van elk van de taken is data gebruikt uit Q2 2017 t/m Q1 2018. Het rapportcijfer voor de uitvoering van taak 1 weegt het zwaarst, gevolgd door de rapportcijfers voor taak 3 en taak 2. De exacte gewichten zijn 0.441 (voor taak 1), 0.314 (voor taak 3) en 0.158 (voor taak 2). De constante score is 0.587.

Ongewogen en gewogen steekproefverdeling Q1 2023

Geslacht	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
Man	454	50%	449	50%
Vrouw	444	49%	449	50%
Anders / wil niet zeggen	3	0%	3	0%
Leeftijd	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
16 t/m 24 jaar	136	15%	129	15%
25 t/m 34 jaar	145	16%	158	17%
35 t/m 44 jaar	141	16%	139	16%
45 t/m 54 jaar	171	19%	170	19%
55 t/m 64 jaar	160	18%	158	18%
65 t/m 75 jaar	148	16%	146	16%

Opleiding	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
Hoog	234	26%	240	27%
Midden	384	43%	381	42%
Laag	283	31%	280	31%
Regio	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
Grote Steden	106	12%	110	12%
West	257	29%	267	30%
Noord	91	10%	90	10%
Oost	195	22%	188	21%
Zuid	212	24%	211	23%
Randgemeenten	40	4%	35	4%

Ongewogen en gewogen steekproefverdeling Q2 2023

Geslacht	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
Man	470	53%	446	50%
Vrouw	421	47%	445	50%
Anders / wil niet zeggen	2	0%	2	0%
Leeftijd	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
16 t/m 24 jaar	102	11%	123	14%
25 t/m 34 jaar	127	14%	161	18%
35 t/m 44 jaar	151	17%	142	16%
45 t/m 54 jaar	180	20%	166	19%
55 t/m 64 jaar	187	21%	169	19%
65 t/m 75 jaar	146	16%	133	15%

Opleiding	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
Hoog	246	28%	239	27%
Midden	417	47%	377	42%
Laag	230	26%	278	31%
Regio	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen N	Gewogen %
Grote Steden	86	10%	109	12%
West	246	28%	264	30%
Noord	108	12%	88	10%
Oost	197	22%	186	21%
Zuid	217	24%	211	24%
Randgemeenten	39	4%	35	4%

the choice

Sumatrakade 1299
1019 RM Amsterdam

020 521 06 60
info@thechoice.nl
www.choice-insights.nl